

TARTU ÜLIKOOL
Maailma keelte ja kultuuride instituut

Margot Nigol
VEEBILEHE TÕLKEANALÜÜS TEATER VANEMUINE NÄITEL
Magistritöö

Juhendaja: Marri Amon, PhD

Tartu
2025

Sisukord

Sissejuhatus	3
1. Teatrid	5
1.1 Teatrid Eestis	5
1.2 Teater Vanemuine	6
2. Tekstitüübid ja tõlketehnikate käsitus	8
2.1 Tekstitüüpide liigitus	8
2.2 Tõlketehnikate käsitus vastavalt tekstitüübile	9
3. Vanemuise teatri veebilehe tõlkeanalüüs	13
3.1 Analüüsi meetod	13
3.2 Vanemuise teatri veebilehe ülesehitus eesti ja inglise keeles	14
3.2.1 Veebilehe ülesehitus eesti keeles	14
3.2.2 Veebilehe ingliskeelse versiooni võrdlus eesti keelega	15
3.3 Vanemuise teatri veebilehe tõlkimise eripärad	18
3.4 Vanemuise teatri lavastuste kirjelduste analüüs	19
3.4.1 Kompaktsus ja lausete ülesehitus	20
3.4.2 Kultuurispetsiifilised elemendid	21
3.4.3 Sisu ümberkujundamine	23
3.4.4 Informatsiooni eemaldamine	24
3.4.5 Poetilisuse ja metafooride muutmine	25
3.4.6 Stiililised ebatäpsused ja ebaloomulikkus	30
3.4.7 Grammatika- või tähendusvead	32
4. Järeldused ja ettepanekud	36
Kokkuvõte	38
Kasutatud kirjandus	40
Summary	42
Lisad	44

Sissejuhatus

Tõlkimine kui üks olulisemaid suhtlusvahendeid mängib kultuuridevahelises suhtluses olulist rolli. Puchala (2011: 357) sõnul on tõlkeprotsess keeruline ning tekstitüüp on üks põhilisi tegureid, mis võimaldab tõlkijal ära tunda teksti funktsioon ja eesmärk, et valida tõlkimiseks sobiv tõlkestrateegia. Sõltuvalt teksti olemusest tuleb tõlkijal kasutada erinevaid strateegiaid lähteteksti edasi andmiseks. Wang (2017: 628) märgib, et tõlketeooria peamine eesmärk on kindlaks määrata sobivad meetodid võimalikult paljude tekstide ja tekstitüüpide vahendamisel.

Vanemuise teatri veebilehel on kajastatud praktiline teave külastajale, repertuaar ning repertuaari lavastuste kirjeldused, ajalugu, uudised ning erinevad programmid. Vanemuise veebilehel repertuaaris olevate eesti- ning ingliskeelsete lavastuste kirjelduste näol on tegemist teatri- ja kirjandustekstidega, milles pole oluline mitte ainult informatsiooni edastamine, vaid ühes sellega ka teatritekstidele omase poeetilise ning emotsiooni edasi andmine. Analüüsitakse veebilehe rubriikide tõlkimist tehtud valikute valguses, mis on tõlgitud, mis mitte ning millisele informatsioonile pääseb ligi võõrkeelne lugeja. Tõlgete analüüsis on keskendunud lavastuste kirjeldustele.

Tõlke halb kvaliteet, valesti edasi antud kontekst ning tõlkele valesti lähenemine võib negatiivselt mõjutada nii teatri külastatavust kui ka mainet. Kultuurilisest aspektist laiemalt vaadatuna mängib kvaliteetne ja originaaltekstile võimalikult lähedane tõlge olulist rolli sõnumi edastamisel eestikeelsele publikule lisaks ka rahvusvahelisele publikule. Lähtuvalt magistr töö teemast on töö eesmärk välja selgitada Vanemuise teatri veebilehe peamised erinevused keelte versioonide lõikes ning analüüsida, milles seisnevad peamised probleemid veebilehel olevate tekstide tõlkimisel. Eesmärgi täitmiseks on koostatud kolm uurimisküsimust:

1. Millised on peamised erinevused veebilehel keelte lõikes ning kas keeleversioonide analüüsist ilmneb tõlkeversiooni kohta ettepanekuid, mis võiksid kodulehte paremaks muuta sealhulgas tuginedes teatri enda poliitikale?
2. Millised mustrid ilmnevad veebilehe tekstide analüüsis seoses tõlgitava informatsiooni valikuga?

3. Milles seisnevad veebilehe täiendused ning kas teatril on kindel protsess, mille järgi tõlkeid ajakohastatakse?

Magistritöö koosneb sissejuhatusest, teoreetilisest osast ning Vanemuise teatri veebilehe analüüsist. Lisaks veebilehe analüüsile on tõlkimisprotsessi ja teatri poliitika kohta täpsema teabe saamiseks küsitletud Vanemuise teatri ooperisolisti ning tõlkijat. Eelneva tulemusel tehakse teoreetilistele allikatele tuginedes Vanemuise teatritele ettepanekud kodulehe keeleliselt selgemaks muutmiseks. Magistritöö uurimisküsimustele vastuste leidmiseks analüüsitakse veebilehe eesti- ja ingliskeelset versiooni ning antakse ülevaade veebilehel olevate rubriikide ja lavastuste kirjelduste kohta. Magistritöö teemani jõuti seoses tõlkepraktika läbimisega Vanemuise teatris tõlkides uut repertuaari tulevat operetti eesti keelest inglise keelde.

1. Teatrid

Cambridge Dictionary (2025) defineerib teatrit kui hoonet või ruumi istmeridadega, millest iga rida on eesolevast reast kõrgemal ja kust inimesed saavad vaadata etendust või muud tegevust. Lisaks defineerib *Cambridge Dictionary* (2025) teatrit kui avalikuks esitamiseks kirjutatud näidendite, ooperite jne esitamist. Eesti võõrsõnade leksikoni (2012) kohaselt tuleneb sõna „teater“ kreeka keelsest sõnast *theatron*, millel on neli erinevat tähendust – tegemist on näitekunstiga, mille näitlejad publikuni toovad; tegemist on kultuuriinstitutsiooniga, millel on kindel organisatsiooniline vorm; tegemist on teatrihoonega, milles korraldatakse etendusi ning piltlikult saab sõna kasutada väljendades teesklust või vaatamisväärsset sündmust. Eesti etendusasetuse seaduse § 1 kohaselt on etendusasetus Kultuuriministeeriumi hallatav riigiasutus või kohaliku omavalitsuse asutus, kes korraldab esitajate loomingu näitamist etenduste ning kontsertide näol.

1.1 Teatrid Eestis

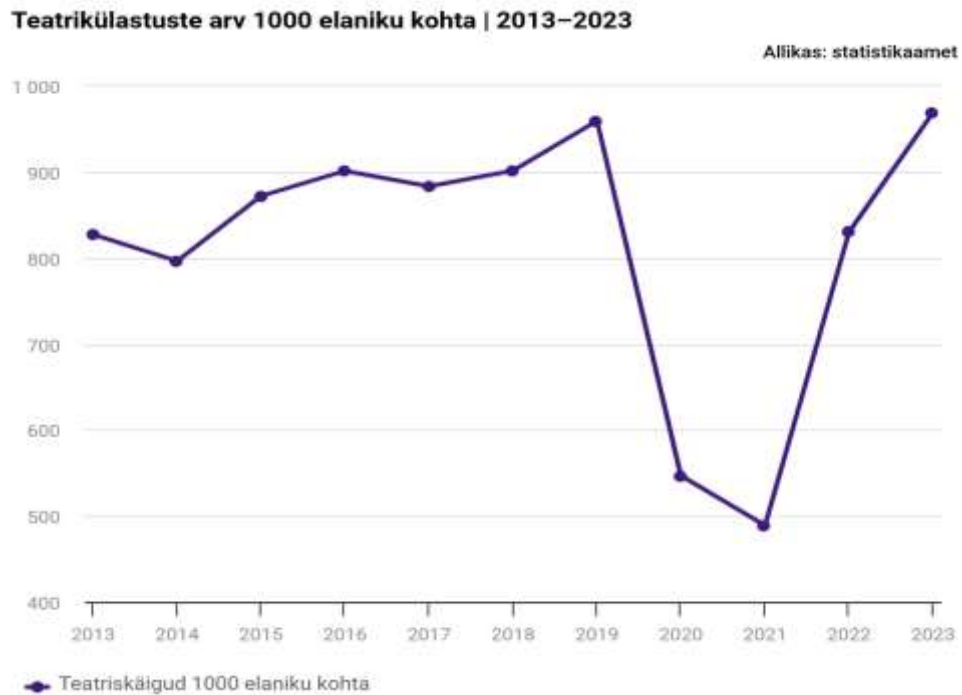
Eestis on tegutsevateks teatriteks riigi-, munitsipaal-, era- ja harrastusteatrid. Suurematel teatritel on oma eraldi teatrimajad, väiksemad teatrid tegutsevad kas projektipõhiselt või teiste kultuuriasutuste ruumides. (Statistikaamet, 2023) Statistikaameti 2021. aasta andmetel oli Eestis 92 teatrit (Statistikaamet, 2022), millest riigi- ja linnateatreid oli 11 (Statistikaamet, 2023a). Aastaks 2024 oli Eesti Teatri Agentuuri (2024b) andmetel Eestis 63 tegutsevat teatrit.

Statistikaameti (2023) andmete järgi on Eesti teatrite lavastused liigitatud viide erinevasse kategooriasse. Kõige suurem osakaal on sõnalavastustel (58,8%), millele järgnevad mitmeliigilavastus (15,6%), tantsulavastus (9,8%), nuku- ja objektiteatri lavastus (8,4%) ning muusikalavastus (7,4%).

Joonisel 1 on välja toodud Statistikaameti (2023) andmed teatrikülastuste kohta aastatel 2013–2023. Joonisel on näha, et aastatel 2013–2019 püsib see tõusutrendis, kuid pärast 2019. aastat kuni 2021. aastani on teatrikülastused olnud tugevas languses. Kuna see oli periood, kui tegemist oli ülemaailmse pandeemia eriolukorraga, siis erinevate piirangute tõttu olid ka teatritele kehtestatud meetmed, mis välistasid teatrikülastuse

sellisel viisil, nagu see on praegu võimalik. Peale eriolukorra ja piirangute tühistamist peale 2021. aastat on teatrikülastused taas olnud tugevas kasvutrendis ning joonise järgi võib eeldada, et see trend pigem jätkub.

Joonis 1 Teatrikülastuste arv 1000 elaniku kohta 2013–2023 (Statistikaamet, 2023)

Teatristatistika on oluline riiklike otsuste ja kultuurivaldkonna arengukavade alus, et kõigile oleks tagatud teatrietenduste kättesaadavus. Statistika järgi oleme teatrikülastuste arvult Euroopas ja maailmas esirinnas. (Statistikaamet, 2023) Kättesaadavusele aitab kaasa ka etenduspaikade ligipääsetavuse peale mõtlemine. Eesti Teatri Agentuur (2024a) on teatrite kaupa välja toonud ligipääsetavuse ratastooliga, silmusvõimendi ning lisaks ligipääsetavust puudutava lisainfo. Inglisekeelne info teatrite kodulehtedel aitab kaasa võõrkeelt kõneleva publiku ligitõmbamiseks.

1.2 Teater Vanemuine

Teatri Vanemuine põhimääruse (2006) § 1 järgi on teater Vanemuine Kultuuriministeeriumi valitsemisalas tegutsev riigietendusasutus ja ministeeriumi hallatav riigiasutus. Sama määruse §-s 8 on välja toodud, et teater koosneb draama-, muusika- ja balletitrupist, etendustegevuse koordineerimise keskusest, kirjandus-,

lavastus-, turundus-, haldus- ja finantsalast ning peadirektori teenistuse struktuuriüksustest.

Vanemuise teatri näol on tegemist esimese emakeelse teatriga, mis asutati 1870. aastal. Vanemuise teatri repertuaaris leidub nii sõna-, muusika- kui ka tantsulavastusi, mis teeb selle Eestis ainukeseks kolmežanriteatriks. Vanemuisel on Tartus kolm maja: suur maja (Vanemuise 6), väike maja (Vanemuise 45a) ning Sadamateater (Soola 5b). Kolmes majas on korraga mängimisel umbes 50 lavastust, iga-aastaselt lavastatakse kuni 15 lavastust. Lisaks tavalavastustele korraldab Vanemuine aastalõpuballe ning Kassitoome orus sümfooniaorkestri suvekontserte. (Teater Vanemuine, 2024)

Vanemuise teater on lisaks meie emakeelega küllastajatele mõelnud ka muu emakeelega küllastajate peale. Lisaks ingliskeelsele infole kodulehel on Vanemuine oma kodulehel eraldi välja toonud tiitritega lavastused hooajal 2024/2025. Tiitreid on võimalik lugeda nii inglise kui soome keeles. (Teater Vanemuine, 2025)

2. Tekstitüübid ja tõlketehnikate käsitus

2.1 Tekstitüüpide liigitus

Teksti tüpoloogiale pani aluse 1970. aastal Katharina Reiss, kelle teooria järgi põhineb teksti tüpologia ekvivalentsusteoorial ja mis käsitleb teksti kui tasandit, millel saavutatakse kommunikatsioon (Chen & Zhang, 2020: 34). Tõlkimises tähendab teksti tüpologia tekstide liigitamist žanri, stiili ja eesmärgi alusel. Uuritakse, kuidas teksti omadused võivad mõjutada tõlkimise protsessi ja strateegiaid, mida tähenduse edastamiseks kasutatakse. (Khan et al., 2022: 892) Ei ole olemas absoluutset tõlkestrateegiat, mida saaks kasutada kõikide tekstide tõlkimisel (Chen & Zhang, 2020: 34). Kuigi tõlge võib olla originaaltekstiga sarnane, ei ole absoluutne vastavus siiski võimalik. Ei saa eeldada, et tõlkimisprotsess ei sisaldaks tõlkija poolt tehtud tõlgendusi. (Khan et al., 2022: 893)

Katharina Reiss on tekstitüübid liigitanud informatiivseteks, ekspressiivseteks, operatiivseteks ning audiovisuaalseteks tekstideks, lähtudes Karl Bühleri keelefunktsioonide mudelist, milles on eristatud esimest kolme tekstitüüpi (Reiss, 1989: 105; Reiss & Vermeer, 1984: 182). Reissi (1989: 108–109) ja Reiss & Vermeeri (1984: 182) kohaselt võib tekste kirjeldada järgnevalt:

- informatiivne tekstitüüp: tekstitüüp, mida kasutatakse teabe edastamiseks;
- ekspressiivne tekstitüüp: loominguline tekstitüüp, milles kasutatakse autorile omast väljendusstiili;
- operatiivne tekstitüüp: tegemist on käitumisreaktsiooni esilekutsumise funktsiooniga, mille eesmärgiks on veenda teksti lugejat teatud viisil tegutsema;
- audiovisuaalne tekstitüüp: audiovisuaalsed tekstid (nt filmid ja visuaalsed reklaamid), mis täiendavad kolme eelmist funktsiooni visuaalsete piltide, muusika jne abil.

Chen & Zhang (2020: 34) öeldu kohaselt liigituvad tekstitüübid vastavalt nende põhifunktsioonile. Mõned tekstid võivad kuuluda korraga mitmesse tekstiliiki, st lähtetekst võib ühest vaatenurgast lähtudes olla ekspressiivne ja teisest vaatenurgast lähtudes operatiivne. Tekste, millel on korraga mitme tekstitüübi omadused, nimetatakse hübriidtekstideks (Reiss & Vermeer, 1984: 183). Eluloo võib näiteks liigitada

informatiivse ja ekspressiivse tekstitüübi vahele, sest see annab lugejale teavet autori kohta, kuid samas vastab kirjandusena esteetilistele standarditele ja täidab keele ekspressiivset funktsiooni. Religioosne kõne võib näiteks kuuluda nii informatiivse kui ka operatiivse tekstitüübi vahele, kuna see annab teavet religiooni kohta ja saavutab samal ajal operatiivse funktsiooni, püüdes veenda kuulajaid midagi teatud viisil tegema. (Chen & Zhang, 2020: 34) Kuigi Reissi (1989: 105) sõnul võivad erinevad funktsioonid ühes tekstis samaaegselt eksisteerida, domineerib alati teatud funktsioon.

2.2 Tõlketehnikate käsitus vastavalt tekstitüübile

Reiss (1989: 109–111) ja Chen & Zhang (2020: 35) on välja toonud, et just tekstitüüp on see, mis mõjutab sobiva tõlkestrateegia valimise. Informatiivsete tekstide puhul on oluline sisu täpne ja lühike edasiandmine – tuleb keskenduda terminoloogiale ja faktidele. Ekspressiivsete tekstide puhul tuleb hoida teksti algset stiili ja kunstilist vormi ning jääda autoriga samasse vaatenurka. Operatiivsete tekstide puhul tuleks tõlkes kasutada kohandamist, et luua soovitud mõju, juurde võib lisada sõnu või pilte. Audiomeedia tekstid täiendavad eelnevaid kolme tüüpi visuaalsete või heliliste elementidega ja nendele saab juurde lisada pilte, videoid, muusikat.

Tõlkeõpetuse professor Anthony Pym (2018: 43–45) käsitleb oma artiklis erinevaid tõlkimise meetodikaid ja tõlkeprobleemide lahenduste liike ning on nende tõlkeprobleemide lahendamiseks välja toonud kaheksa erinevat tõlkelahendust erinevate tekstide puhul:

1. sõnade kopeerimine (*copying words*): kirjade ümberkirjutamine nii foneetilisel, morfoloogilisel kui ka kirjpildi tasandil;
2. struktuuri kopeerimine (*copying structure*): süntaktilised või kompositsioonilised struktuurid viiakse ühest keelest üle teise keelde;
3. perspektiivi muutmine (*perspective change*): teksti vaadeldakse teisest vaatenurgast, nt prantsuse keeles *Complet* (täis) vs inglise keeles *No Vacancies* (vabu kohti pole);
4. Tiheduse muutmine (*density change*): tekstis oleva teabe hulga märgatav muutus, st selgitades, üldistades või infot kokku võttes;
5. ümbersegmenteerimine (*resegmentation*): lausete liitmine või jagamine, tekstiosade järjestuse muutmine;

6. kompensatsioon (*compensation*): algteksti tähendus antakse sihtkeeles edasi teistsuguste vahenditega ja algtekstist märgatavalt erinevas tekstipositsioonis või keelelisel tasandil;
7. kultuuriline vastavus (*cultural correspondence*): teiste kultuuri elemendid on esitatud sihtkeeles samaväärseid väljendeid kasutades, nt idioomid või kultuurispetsiifilised mõisted;
8. teksti kohandamine (*text tailoring*): algteksti sisu ja vormi muutmine – materjali lisamine, eemaldamine või ajakohastamine.

Molina & Hurtado Albir (2002: 509) on loonud dünaamilise ja funktsionalistliku lähenemise, mille kohaselt tuleb tõlketehnikat käsitleda konkreetse konteksti ja tõlkeeesmärgi valguses. Oluline on üksteisest eristada tõlkemeetodit ja tõlketehnikat. Tõlkemeetod mõjutab kogu teksti käsitlust ning sõltub tõlke eesmärgist, nt sõnasõnaline tõlge või adaptatsioon. Tõlketehnikad seevastu rakenduvad tekstis väiksemate mikroüksuste tasandil, nt parafraseerimine. On võtteid, mis toimivad tõlkeprotsessis nii strateegiana kui ka tulemusena tehnikana. Molina & Hurtado Albiri (2002: 509) poolt välja toodud tõlkevastetel on viis põhiomadust:

1. mõjutavad tõlke tulemust;
2. põhinevad võrdlusel originaaltekstiga;
3. toimivad teksti mikroüksuste tasandil;
4. on diskursiivsed ja kontekstipõhised;
5. täidavad funktsionaalset rolli.

Tabelis 1 on välja toodud Molina & Hurtado Albiri (2002: 509–512) tõlketehnikad, mille abil analüüsitakse ja klassifitseeritakse tõlkevasteid. Oluline on keskenduda ainult võtetele, mis on iseloomulikud tekstide tõlkimisele, mitte keelte võrdlemisele. Lisaks on oluline rõhutada tõlketehnika funktsionaalsust – see sõltub alati kontekstist ja valitud tõlkemeetodist. Molina & Hurtado Albiri (2002: 509) rõhutavad, et kasutusel peaks hoidma levinumaid termineid, kuid vajadusel luuakse uusi, et kirjeldada seni selgitamata mehhanisme.

Tabel 1 Tõlketehnikate võrdlustabel (Molina & Hurtado Albir (2002: 509–512))

Tõlketehnika	Kirjeldus	Näide
adaptsioon (<i>adaptation</i>)	kultuurielemendi asendamine sihtkultuuri omaga	<i>baseball</i> → jalgpall
laiendus (<i>amplification</i>)	info lisamine	Ramadan → Moslemite paastukuu
laenamine (<i>borrowing</i>)	võõrsõna ülevõtmine	<i>lobby</i> → <i>lobby</i>
tõlkelaen (<i>calque</i>)	võõrkeelse fraasi sõnasõnaline tõlge	<i>école normale</i> → <i>normal school</i>
kompensatsioon (<i>compensation</i>)	tekstis info teise kohta nihutamine	
kirjeldus (<i>description</i>)	termini kirjeldamine	<i>panettone</i> → traditsiooniline Itaalia kook aastavahetusel
diskursiivne loome (<i>discursive creation</i>)	kontekstipõhine vaste	<i>Rumble fish</i> → <i>La ley de la calle</i>
väljakujunenud vaste (<i>established equivalent</i>)	sõnaraamatu põhine vaste	<i>like two peas</i> → Nagu kaks tilka vett
üldistamine (<i>generalization</i>)	täpse sõna asendamine üldisema terminiga	<i>guichet</i> → aken
keeleline laiendus (<i>linguistic amplification</i>)	lähtetekstis vähem sõnu kui sihttekstis	<i>no way</i> → mitte mingil juhul
keeleline kitsendus (<i>linguistic compression</i>)	sihttekstis vähem sõnu kui lähtetekstis	<i>Yes. So what?</i> – Ja?
otsetõlge (<i>literal translation</i>)	sõnasõnaline tõlge, säilitades tähenduse	<i>She is reading.</i> → Ta on lugemas.
modulatsioon (<i>modulation</i>)	vaatepunkti muutumine	<i>As you are going to have a child.</i> → <i>You are going to be a father.</i>
täpsustamine (<i>particularization</i>)	sõna asendatakse konkreetsema sõnaga	<i>window</i> → <i>guichet</i>
reduktsioon (<i>reduction</i>)	info välja jätmine	Ramadan, Moslemite paastukuu → Ramadan
asendamine (<i>substitution</i>)	sõnaline väljendus asendub nt žestiga	käe südamele panek → aitäh
ümberasetus (<i>transposition</i>)	kategooria muutus	<i>He will be back.</i> → Ta ei jää kauaks.
variatsioon (<i>variation</i>)	stiili või tooni muutmine	täiskasvanu romaan on muudetud laste versiooniks

Peatükis on käsitletud teksti tüpoloogia tähtsust tõlkimises ning selle mõju tõlkestrateegiate ning -meetodite valikule. Tekstid võivad kuuluda mitmesse tüüpi

korruga ning vastavalt sellele varieeruvad ka tõlkes kasutatavad tehnikad: informatiivne tekst peab säilitama oma täpsuse, ekspressiivne oma stiili, operatiivne oma mõju ning audiovisuaalne oma multimodaalsuse. Erinevad tõlkelahendused ja -tehnikad on kontekstipõhised, toimivad mikroüksuste tasandil ning täidavad funktsionaalset rolli.

Töös analüüsitavad tekstitüübid kuuluvad informatiivsete, operatiivsete ning audiovisuaalsele tekstitüüpide kategooriasse. Eelpool välja toodud Pymi (2018) ning Molina & Hurtado Albiri (2002) lähenemised sai valitud, kuna need tundusid sobivat töös käsitletavate lavastuste kirjelduste poeetiliste, funktsionaalsete ja stiililiste omadustega.

3. Vanemuise teatri veebilehe tõlkeanalüüs

Vanemuise teatri veebilehel kajastatud informatsioon kuulub nii informatiivsete, operatiivsete ning mingil määral audiovisuaalsete tekstitüüpide kategooriasse. Informatiivsed tekstid on sisuliselt kõik veebilehel kajastatud tekstid, millega antakse publikule teavet nt repertuaari, ajaloo või lavastuste kirjelduste kohta. Lavastuste kirjelduste näol ei ole tegemist sama tüüpi infotekstidega, mis on nt Vanemuise majandusaasta aruanne. Audiovisuaalse tekstitüübiga on veebilehel tegemist avalehel olevate reklaamidena piltide näol. Veidi kaugemalt analüüsides on ka linnapildis näha erinevate lavastuste reklaame, mis samamoodi kuuluvad audiovisuaalse tekstitüübi kategooriasse. Veebilehel kajastatud pealtnäha informatiivsete tekstide seest võib leida ka operatiivsetele tekstitüüpidele viitavaid tunnuseid, mille eesmärgiks on lugejat mõjutada tarbima veebilehel pakutavaid teenuseid, nt „osta kodulehelt“ või „osta kassast“.

3.1 Analüüsi meetod

Vanemuise teatri veebilehe eesti- ja ingliskeelsete tekstide analüüsimisel on kasutatud kvalitatiivset võrdlevat analüüsi. Analüüsi käigus võrreldakse, missuguste tõlketehnikate abil on koostatud ingliskeelne versioon, milline teave on olemas ning milline mitte. Analüüsi käigus muuhulgas arutletakse selle üle, millised probleemid selliste tekstide tõlkimisel ette võivad tulla, kasutades selleks veebilehel olevaid näiteid. Töös on tuginetud teoreetilises raamistikus väljatoodule ning neid on võrreldud veebilehel olevate näidetega. Kuna Vanemuise teatri repertuaaris on 23.12.2024 seisuga 55 etendust, siis pole käesolevas magistritöös mahu piirangu tõttu analüüsitud kõikide etenduste tekste, vaid uuritud on üksnes draamasid. Analüüsist on välja jäetud komöödiad, ooperid, muusikalid, balletid, kontserdid, lastele mõeldud etendused ning erinevad „muu sündmuse“ all kajastatud etendused.

Veebilehe keeleversioonide analüüs on oluline mitte ainult tõlke kvaliteedi seisukohast, vaid tõlge peab edastama ka teksti tähenduse ning poetilise mõju. Kuna veebilehel esitatud lavastuste kirjeldused on enamasti kunstilise sisuga, siis on nende tõlkimine keeruline, kuna ingliskeelne versioon peab säilitama nii originaali poeetika kui ka sisulise täpsuse. Veebilehe valitud tekste analüüsitakse nii struktuurilise, stiili,

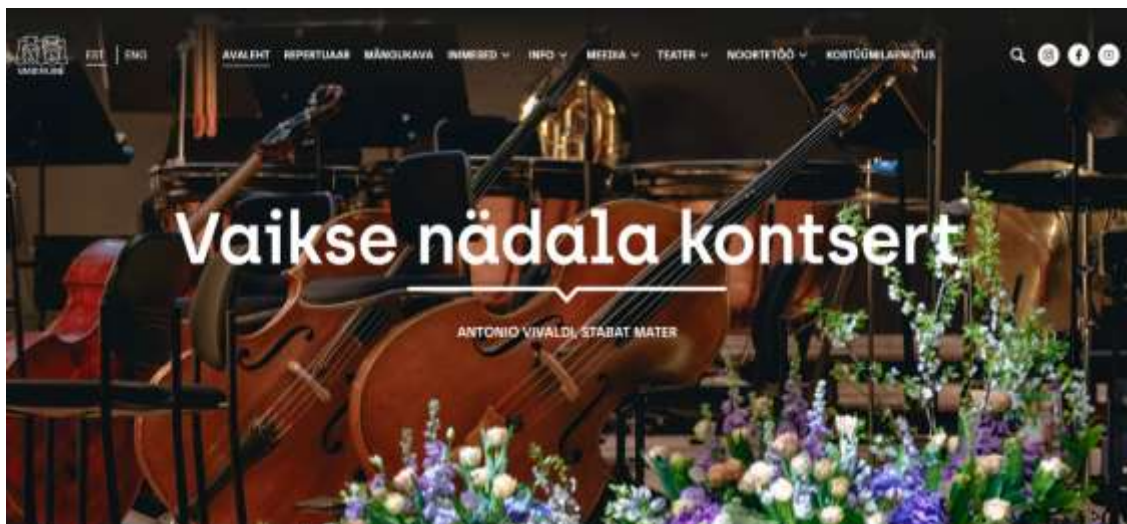
poeetilise, keelelise ja grammatilise poole pealt. Analüüsile ja teoreetilisele raamistikule tuginedes tuuakse välja võimalikud parandusettepanekud kodulehe keeleliselt paremaks muutmisel.

3.2 Vanemuise teatri veebilehe ülesehitus eesti ja inglise keeles

3.2.1 Veebilehe ülesehitus eesti keeles

Võrreldes 23.12.2024 seisuga, kui vaatasin veebilehel teatri repertuaari, on 24.03.2025 seisuga muudetud veebilehe kujundust. Peale 24.03.2025 tehtud muudatusi pole töös arvesse võetud. Kuna sel hetkel veebilehele süvaanalüüsi ei tehtud, vaid vaadeldi konkreetselt vaid repertuaaris olevaid tükke, siis puudub selle kohta ka täpsem ülevaade.

Vanemuise teatri veebilehte avades ning eesti- ja ingliskeelset avalehte omavahel võrreldes jääb silma mitmeid erinevusi. Eestikeelsel avalehel (joonis 2) on tunduvalt rohkem kasutajatele mõeldud nuppe. Lehe ülemises vasakus servas on võimalik valida eesti- või ingliskeelse versiooni vahel. Lehe üleval keskosas on eraldi võimalik lugeda erinevate rubriikide kohta. Ülemises paremas servas on võimalik kas avalehel otsingut teostada või avalehelt suunduda otse kas teatri Instagrami, Facebooki või Youtube'i leheküljele.

Joonis 2 Vanemuise teatri eestikeelne avaleht (Teater Vanemuine, 2025)

Avalehte illustreerib A. Vivaldi teose ja Stabat Materi reklaam vaikse nädala kontserdile. Avalehel allapoole liikudes tuleb reklaam näidendile „Magavad mehed“ ning

seejärel näidendile „Kontrastid“. Siinkohal on tegemist audiovisuaalsete tekstitüüpidega, mis visuaalselt täiendavad informatiivset tekstitüüpi (Reiss & Vermeer, 1984: 187).

Veel allapoole edasi minnes on võimalik mängukavast valida teatritükk, mida vaatama minna; välja on toodud kuupäev ja kellaaeg, teatritüki nimi, asukoht ning edasi on võimalik minna juba piletit ostma. Edasi tuleb eraldi repertuaari osa, kategooria „Meie inimesed“ ning nupul „vaata kõiki“ on võimalik tutvuda kõikide Vanemuise teatri näitlejatega. Lehe allosas on välja toodud viimased uudised ning nupul „Uudiste arhiiv“ klikkides on võimalik lugeda kõiki varasemaid kodulehel avaldatud uudiseid.

Avalehe allosas on neli erinevat kategooriat: „KKK“ (korduma kippuvad küsimused), „telli lisaks“, „külasta meid“ ning „ligipääsetavus“. „Telli lisaks“ rubriigi alt on võimalik anda Teatrikohvikule tellimusi sisse, erinevaid sündmusi korraldada, broneerida privaatset tuba, vaadata näituseid, kasutada lastehoidu ning broneerida hotellipaketti. „Külasta meid“ rubriigis on kokku koondatud parkimise info, teatrimajade asukohad, muudatused mängukavas, hilinemise poliitika, pildistamise ja filmimise ning tiitritega seonduv. Kategooriate „telli lisaks“ ja „külasta meid“ näol on tegemist operatiivsete tekstitüüpidega, mille eesmärgiks on veenda lugejat teatri teenuseid kasutama (Reiss, 1989: 109).

„Ligipääsetavuse“ rubriigi all on nägemispuude ning liikumisraskustega teatrikülastajatele mõeldud informatsioon (nt ratastooliga sissepääs teatrisse, kodulehe paremaks nägemiseks on võimalik muuta kirjasuurust, vaegnägijatele kohad esiridades, kuulmislangusega inimestel on võimalik etendust kuulata kõrvaklappidega).

3.2.2 Veebilehe ingliskeelse versiooni võrdlus eesti keelega

Ingliskeelset avalehte vaadates torkab silma avalehe illustratsioon, mis ei ühti eestikeelsel avalehel oleva illustratsiooniga (joonis 3). Lisaks ei ole lehe üleval keskosas tõlgitud kõiki rubriike. Tõlkimata on jäetud meedia, teater, noortetöö ning kostüümilaenus. Kuna tundub, et noortetöö programmid on mõeldud Eesti noortele, siis tundub loogiline, miks seda inglise keelde pole tõlgitud. Samas tekitab küsimusi, miks ei või teise emakeelega inimesed olla kostüümilaenususe sihtgrupiks.

Joonis 3 Vanemuise teatri ingliskeelne avaleht (Teater Vanemuine, 2025)

Esmapilgul tundus, et inglise keelde on tõlkimata jäetud teatrirubriik „Teater“. Ingliskeelses versioonis on see aga tõlgitud kui *about us* ning ka selle asukoht oli ingliskeelses versioonis veidi teises kohas, mistõttu võib see lugejale jätta petliku mulje. Küll aga ei saa ingliskeelsest versioonist teatri kohta ammendavat infot. Kui eestikeelsel veebilehel on põhjalikult kajastatud nii teatri põhikiri, ajalugu, teatrimajad, juhtkond, majandusdokumendid, lavastuste arhiiv, Vanemuise fond kui ka toetajad, siis ingliskeelsel veebilehel on nendest olemas vaid *financial reports of theatre Vanemuine* (majandusdokumendid), *Vanemuine theatre* (teatrimajad), *management* (juhtimine), *history* (ajalugu) ja *sponsors* (toetajad). Seega on ingliskeelselt veebilehelt puudu teatri põhikiri, teatrimajad, lavastuste arhiiv ja Vanemuise fond. Siinkohal on märkimist väärt, et nii *Vanemuine theatre*'i kui ka *managementi* all kajastub täpselt ühesugune info nõukogu koosseisu välja tuues. *Financial Reports of Theatre Vanemuine* all on kajastatud vaid 2020. ning 2021. aasta majandusaastaruanded ning *history* alt leiab vaid ühe lause koos nupuga *read more*, millel klikates suunatakse lugeja edasi Wikipedia lehele.

Avalehel allapoole liikudes on teine reklaam samuti eestikeelsest erinev. Kui eesti keeles oli teiseks reklaamiks „Magavad mehed“, siis ingliskeelsel versioonil on reklaamiks Vanemuise sümfooniaorkestri kontserdisari „Klassika“. Kolmas reklaam on „Kontrastid“ ehk sama, nagu on illustreeritud eestikeelsel avalehel.

Sarnaselt eestikeelsele avalehele on allapoole liikudes võimalus valida teatritüki, repertuaari ning *our people* (meie inimesed) kategooria vahel. Peale seda nähtub

inglisekeelselt avalehelt kiri *sorry, there are no news to display at the moment*, mis justkui tähendab, et hetkel pole uudiseid. Fraas *at the moment* tekitab küsitavusi, kas kunagi tulevikus on plaanis uudiseid siiski hakata inglise keelde tõlkima. Veebilehel oleva info põhjal tundub, et uudiseid pole kunagi veebilehel tõlgitud ning hetkeseisuga ei plaanita seda teha ka lähitulevikus.

Avalehe all on välja toodud *FAQ* (korduma kippuvad küsimused), *order more* (telli lisaks), *visit us* (külasta meid) ja *accessibility* (ligipääsetavus). Huvitav on asjaolu, et korduma kippuvate küsimuste all on eesti keeles üheksa küsimust, inglise keeles aga kümme. Inglise keeles on välja toodud lisaks küsimus *Can I reprint a lost, forgotten or destroyed ticket?* ning vastus sellele. Eestikeelses versioonis ei ole sellist küsimust ega vastust sellele kajastatud ka teiste küsimuste all.

Rubriigi „info“ all kajastatu on ka eesti- ja ingliskeelses versioonis veidi erinev. Nii eesti- kui ingliskeelses versioonis on „info“ rubriigi all olemas alarubriigid „piletiost“ (*buy ticket*), „osta kodulehelt“ (*buy online*), „osta kassast“ (*buy from the box office*), „kasuta soodustust“ (*use discounts*), ning „broneeri aegsasti“ (*book in advance*). Alarubriikide näol on siinkohal taaskord kasutatud operatiivsetele tekstitüüpidele viitavaid tunnuseid, mis peaksid lugejat meelitama teatri teenuseid ostma (Reiss, 1989: 109).

„Info“ rubriigi all on erinev aga see, et eestikeelsel veebilehel puudub erinevalt ingliskeelsest veebilehest eestikeelne tõlge *exchanging tickets* alarubriigile. Inglisekeelses versioonis puudub samas jällegi „heategevusprojekt Aitan Lapsi“ alarubriik. Heategevusfondi Aitan Lapsi näol on tegemist Eesti ühe suurima heategevusorganisatsiooniga (Aitan Lapsi, 2025). Kuna tegemist on just Eesti heategevusorganisatsiooniga, siis võib see olla ka põhjus, miks seda pole inglise keelde tõlgitud. Kuna tegemist võiks olla siiski tõlgitava informatsiooniga, siis võib juhtuda, et seda on lihtsalt unustatud teha. Kõik ülejäänud „info“ rubriigi alla kokku koondatud alarubriigid („külasta meid“, „telli lisaks“, „ligipääsetavus“, „kinkekaart“, „KKK“ ning „kontakt“) on kajastatud ka ingliskeelses versioonis (*visit us, order more, accessibility, gift vouchers, FAQ ja contact*).

Vanemuise teatri veebileht kahe keeleversiooni lõikes eristub peamiselt sihtrühma ja keelekasutuse poolest. Eesti keeles on kajastatud rohkem ajalugu, kohalikke kultuurilisi

sündmusi ning uudiseid, ingliskeelne versioon on keskendunud pigem vaid üldisele kõige olulisemale informatsioonile, teatritükkide ajakavadele ja pileti ostmise võimalusele.

3.3 Vanemuise teatri veebilehe tõlkimise eripärad

Vanemuise teatri veebilehe ning tõlkega seonduva mõistmiseks andis ülevaate Vanemuise teatri ooperisolist Pirjo Jonas, kes tegeleb Vanemuise teatris erinevate tekstide tõlkimisega. Talle sai teatud hulk küsimusi saadetud kirjalikult vastamiseks. Temalt sai küsitud taustainformatsiooni lavastuste lähtetekstide ja kriteeriumite, sihtkeelde tõlgitavuse, toimetamise, veebilehel kajastatava info ja tehtavate täienduste ning tõlkides esile tulevate probleemide kohta. Siin ja edaspidi selles peatükis on viidatud vastavale autori valduses olevale allikale.

Peamiselt on tekstide tõlkija fookuses uuslavastuste tutvustused järgmiseks hooajaks. Veebilehe ülesehituse kohta puuduvad tal täpsed andmed, kuna tema tegeleb vaid tõlgetega vastavalt teatri tellimustele. Seetõttu ei oska ta ka kommenteerida, kas veebileht on varasemalt lisaks eesti ja inglise keelele olnud veel mõnes võõrkeeles. Küll aga leiab ta, et veebileht on tõlgitud vaid inglise keelde seetõttu, kuna suur osa teatripublikust ja inimestest valdab tänapäeval esimese võõrkeelena just inglise keelt.

Tekstide tõlkijale teadaolevalt tegelevad lavastuste lähtetekstidega dramaturgid ning turundusosakond koostöös lavastajatega. Kuna lavastajal on lavastust tutvustava teksti puhul suur sõnaõigus, siis mõned kirjutavad need täielikult ise. Sihttekstide puhul saab tekstide tõlkija tellimusena kogu hooaja uuslavastuste tutvustuste materjale. Muude veebilehel kajastatavate tekstide jaoks kasutatakse aga ka teisi tõlkijaid.

Ta leiab, et Vanemuise teater paneb rohkem rõhku kommuniqueerimisele kui absoluutsele *native speaker*-lähedasele tõlke kvaliteedile. Tõlke mahtu on palju ning veebilehel on ka varem tõlgitud materjali, mida võiks veidi üle vaadata. Samuti tõdeb ta, et kuna muude tekstide jaoks kasutatakse ka teisi tõlkijaid ning lisaks tõlgitakse mõningaid lühemaid tekste jooksvalt varasematele materjalidele tuginedes ilma tõlketeenust kasutamata, siis puudub seetõttu kohati ka ühtsus. Tõlkija on ise mõningatel juhtudel juhtinud tähelepanu vigadele veebilehel, kui ta on neid märganud.

Jooksvalt tegeletakse veebilehel etenduste aegade ja osatäitjate CV-de täiendamisega ning kevadeti lisatakse lehele järgmise hooaja uuslavastuste tutvustavate

tekstide tõlked. Iga lavastuse esietenduse eel keskendub veebilehe avaleht uue tüki reklaamile publikus huvi äratamiseks, et teatripublik leiaks soovitud lavastuse veebilehelt üles.

Tekstide tõlkija juhib lavastuste iseloomustavate tekstide tõlkimisel tähelepanu mitmele probleemile. Näiteks toob ta välja pealkirjade tõlkimise – kui eesti keeles on mõni algupärand, mis ingliskeelsele publikule midagi ei ütle, siis on vaja välja mõelda variant, mis ka publikut kõnetaks. Näiteks toob ta välja, kuidas muusikali Kinky Boots pealkiri tuli jätta tõlkimata ning publikuhuvi äratamiseks tuli leida eestikeelne lisapealkiri, seega sai eestikeelseks muusikali pealkirjaks „Kinky Boots – kirglikud kontsad“. Samuti toob ta välja, et ka Eesti algupärandite puhul tuleb silmas pidada, et võõrkeelse lugeja jaoks peavad elementaarsed ja koheselt mõistetavad viited seoses nt Tammsaarega olema teisel moel lahti seletatud. Samuti on üheks probleemkohaks tegelaste nimede tõlkimine, nt Kaval-Ants vs Cunning Ants või Põrgupõhja vanapagan vs Satan of Hellsbottom.

Lisaks tõdeb ta, et muusikavaldkonna tekstides on tõlketeenuse kvaliteet eraldi probleem. Teatri tekstid võivad olla üsna spetsiifilised ja nõuda täpse erialaterminoloogia tundmist. Ta räägib omast kogemusest, et ka nimekast tõlkebüroost ei tule kvaliteetset tõlget, kuna tõlkija pole olnud muusikaalase terminoloogiaga kursis. Kuna Vanemuise teatri tekstide tõlkija on omandanud inglise keele ja kirjanduse eriala koos suulise ja kirjaliku tõlke lisaerialaga ning lisaks ka Eesti Muusika- ja Teatriakadeemias ooperilaulja eriala, siis leiab ta, et valdab muusikaalast terminoloogiat paremini ning oskab tõlkida muusikaalaseid tekste kvaliteetsemalt kui muusikalise hariduseta tõlkijad.

3.4 Vanemuise teatri lavastuste kirjelduste analüüs

Vanemuise teatri eesti- ja ingliskeelse veebilehe lavastuste kirjelduste võrdlemisel tuleb välja, et valitud 17 draamat on oma struktuurilt, stiililt, poeetilisuselt ning grammatiliselt erinevad. Tekstide analüüsi aluseks on võetud järgmised näidendid: „Richard III“, „Elleni sekund“, „Magavad mehed“, „Päevaraamat“, „Minu geniaalne sõbranna“, „Nukumaja“, *Big Mother*, *Antigone*, „Side“, „Neljas õde“, „Lõpp“, „Leopoldstadt“, „Sada grammi taevasina“, „Mägede iluduskuninganna“, „Kõik minu emast“, „Niskamäe naised“ ning

„Mitte midagi“. Analüüsis tsiteeritud tekstid on kõik pärit Vanemuise eesti- ja ingliskeelse kodulehe versioonidest.

3.4.1 Kompaktsus ja lausete ülesehitus

Kõige suurem struktuuriline erinevus kahe keele vahel on lausete ülesehitus ja kompaktsus. Eesti keel on tuntud oma kompaksete ja konkreetsete lausete poolest. Peamiselt aglutinatiivne keel nagu eesti keel ja analüütiline keel nagu inglise keel edastavad infot eri moodi, mille tulemuseks on see, et inglise keeles on infoüksused pikemad (Ehala 2001: 14, 76–78).

Järgmises näites (1) on tõlketehnikatest kasutatud nii laiendust, tiheduse muutmist kui ka otsetõlget. Kui eesti keeles on kogu info esitatud komadega ühendatud fraasidena, siis inglise keeles on jaotatud see kahte selgelt struktureeritud lausesse. Eesti keeles kasutatud kolm järjestatud tegevust (lahkus – asus elama – kirjutas) on tõlkes lahku löödud ning lause lõpp on muudetud täislauseks *She moved to Switzerland and wrote mainly in French*. Muudetud on ka tihedust, st teksti struktuur on tõlkes hajutatud lihtsamateks, kuid sisuliselt võrdväärseteks osadeks. Siinkohal on tõlkes väga täpselt originaali tähendust järgitud. Tõlkes on säilinud kõik olulised faktid – autori nimi ja eluaastad, rahvus, ajaloosündmus, emigratsioon Šveitsi ja kirjutamiskeel.

(1) Agota Kristof (1935–2011) oli ungari kirjanik, kes lahkus kodumaalt peale 1956. aasta kommunistliku režiimi vastu suunatud ülestõusu, asudes elama Šveitsi ning kirjutades peamiselt prantsuse keeles.	(1) <i>Agota Kristof (1935–2011) was a Hungarian writer who left her native country after the uprising of 1956 against the communist regime. She moved to Switzerland and wrote mainly in French.</i>

Eesti- ja ingliskeelsete lausete struktuure saab vaadata mitmest aspektist lähtuvalt. Struktuuriline erinevus, mida saab välja tuua kõikide kirjeldavate tekstide juures, on ajavormingute esitus (2). Eesti keeles esitatakse ajavorming stiilis „Järgmine etendus 26.06 – 19:00“, inglise keeles on see aga tõlgitud kui *Next 26.06. – 19:00*.

(2) Järgmine etendus 26.06 – 19:00	(2) <i>Next 26.06. – 19:00</i>

Siinkohal on tõlkes (2) kasutatud otsetõlget, mis muudab ingliskeelse ajavormingu kohmakaks ning ebaloomulikuks. Inglise keeles võiks kasutada Molina &

Hurtado Albiri (2002) laienduse tõlketehnikat, lisades tõlkesse täpsustusi, et lause oleks lugejale informatiivne, loetav ning arvestaks sihtkeele grammatika- ja stiilireeglitega. Konkreetse ajavormingu võiks tõlkida näiteks *Next performance on the 26th of June at 19:00*, mis on voolav, informatiivne ning loomulik. Eeltoodud näide oli analüüsitud draamade hulgas ainukene ajavormingu näide. Sarnaselt eelnevalt esitatud parendustõlkele saab selliselt tõlkida kõikide lavastuste kirjelduste juures olevaid järgmisele etendusele viitavaid lauseid.

Lausesse täpsustusi lisades või neid eemaldades võib lause mõte jääda samaks. Samas on oluline mõista, mis osad võib tõlkest välja jätta, et lugejani jõuaks originaali mõte. Järgmise näite puhul on lause üldine mõte jäänud samaks (3), inglise keeles aga lisatakse uus ajaline tähendus, mis eestikeelses lauses puudub. Eesti keeles ei ole mainitud tegevuste ajalist paralleelsust, inglise keeles aga rõhutatakse seda sõnaga *meanwhile* (samal ajal), mis on inglise keelele omane teksti struktureerimise võte.

(3) ... ja panevad kõik, mis nendega juhtub, oma päevikusse kirja.	(3) <i>Meanwhile, they record everything in their notebook.</i>

Teisalt on lauses (3) kahel korral kasutatud üldistamise tõlketehnikat. Võrdluse all olevad sõnad „päevik“ ja *notebook* oma olemuselt tähendavad pigem erinevaid asju. Eesti keeles tähendab päevik isiklikke ülestähendusi elusündmuste kohta (EKI, 2009). Inglise keeles tähistab sõna *notebook* pigem vihikut või märkmikku. Päevikut tähistatakse inglise keeles sõnadega *diary* või *journal*. On tõenäoline, et tõlkides pole peetud oluliseks sõna „päeviku“ otsetõlget ning on leitud, et üldisem sõna *notebook* on piisav andmaks edasi põhisisu.

Üldistamise tõlketehnikat on teisel puhul kasutatud „kõik, mis nendega juhtub“ fraasi juures. Inglise keeles on see üldistavalt kokku võetud sõnaga *everything*, mis kaotab veidi spetsiifilise isikuperspektiivi. Sõna *everything* viitab veidi ka reduktsiooni kasutamisele, kuna tõlkes jääb isiklik ning eluline detail sõnastamata.

3.4.2 Kultuurispetsiifilised elemendid

Eesti- ja ingliskeelsete lavastuste tekste võrreldes tuli välja, et kaks pealkirja on ka eestikeelses versioonis inglise keeles. Antigone näol on tegemist nimega, seega

arusaadavalt seda ei tõlgita. Pealkiri *Big Mother* on analüüsitud draamadest nii eestikeelse kui ka ingliskeelse veebilehe versioonis vaid ingliskeelsena toodud. Kui muusikali „Kinky Boots – kirglikud kontsad“ tuli leida eestikeelne lisapealkiri publikuhoovi äratamiseks, siis pealkiri *Big Mother* otsustati eestikeelsel veebilehel hoopiski inglise keelde jätta.

Üheks probleemkohaks on ka tegelaste tõlkimine. Vanemuise veebilehel on väga selgelt näha, kuidas on otsustatud Eesti lasteraamatute tegelaskujude nimesid mitte tõlkida, kuna võõrkeelse lugeja jaoks ei ütle need midagi. Ka teatri tekstide tõlkija on välja toonud, et üheks probleemkohaks tõlkimisel on Eesti algupärandid, mis võõrkeelse lugeja jaoks pole üheselt mõistetavad. Eestikeelne lause (4) „Näen onu Ööbikut ja Krõlli, Pille-Riini ja Pika Hermanni torni, kus vahetuvad lipud...“ on tõlgitud kui *She sees the playful characters of her children's books; and the flags changing on the tower of Pikk Hermann....* Tegelaskujud on inglise keeles kokku võetud kui „lasteraamatute mängulised tegelased“. Siinkohal on eestikeelsed algupärandid võõrkeelsele lugejale edasi antud kasutades Pym (2018) ning Molina & Hurtado (2002) kultuurielemendi asendamise tehnikat, kuna tekstis esinevad kultuurispetsiifilised viited ei ole sihtkultuuri vastuvõtjale arusaadavad. Inglise keelde on tõlkimata jäetud ka Pikk Hermann, mis Riigikogu (2023) lehel on tõlgitud kui *Tall Hermann tower*.

(4) Näen onu Ööbikut ja Krõlli, Pille-Riini ja Pika Hermanni torni , kus vahetuvad lipud...	(4) <i>She sees the playful characters of her children's books; and the flags changing on the tower of Pikk Hermann...</i>

Järgmise eestikeelse näitega (5) on viidatud Eesti kultuurilisele viitele. „Viimses reliikvias“ olevate autorite Uno Naissoo, Tõnu Naissoo ja Paul-Eerik Rummo laulu sõnad kõlavad „Üks mees nägi unes taevalikku õiglust ja hakkas seda kuulutama sellest päevast peale“, mis Vanemuise teatri lavastuse tutvustavas kirjelduses on muudetud kui „Üks mees nägi unes piiramatut võimu ja hakkas seda taotlema sellest päevast peale“. Selle tsitaadi äratundmine on võimalik ainult nendel, kes teavad algupärandit filmist. Tõlketehnikatest on siinkohal kasutatud modulatsiooni, mis on muutnud väljendite loomulikkust.

(5) Üks mees nägi unes piiramatut võimu ja hakkas seda taotlema sellest päevast peale...	(5) <i>A man saw a dream of limitless power and pursued it ever since...</i>

Eestikeelne vaste „nägi unes“ (5) on inglise keeles tõlgitud kui *saw a dream*, mis grammatiliselt on küll korrektne, kuid konteksti järgi ebaloomulik. Loomulikumad vasted antud kontekstis oleksid *dreamed of* või *had a dream*.

Lisaks on tehnikatest kasutatud Pymi (2018) tiheduse muutmist, kus tõlkes on infot üldistatud ning lühemalt kokku võetud. Eesti keeles fraas „sellest päevast peale“ viitab justkui mingile konkreetsele algushetkele kuni tänaseni, samas kui *ever since* viitab, et tegevus on toimunud alati.

3.4.3 Sisu ümberkujundamine

Lavastuste tutvustuste kirjeldustest tuli analüüsitud draamadest välja üksainus tutvustav lõik, mille tõlge ei ole üks-ühele originaalile. Järgmises näites (6) on veebilehel kajastatud kahte täiesti erinevat teksti.

(6) Kust ka ei vaataks: meie elu keskpunktiks on armastus. Armastusi on aga erinevaid ja alati ei tähenda armastus ainult piiratud õnnetunnet, vaid hoopis valu, armukadedust, eneseohverdust ja muret. Kõigest hoolimata, kõiki neid karisid teades, igatseme me kõik armastada ja olla armastatud. Värvikate karakterite ja sooja huumoriga lugu just sellest räägibki.	(6) <i>Manuela's son Esteban dies in front of her eyes at 17 when he tries to get an autograph from the star of the show he visits on the night of his birthday. From his diary, Manuela finds his last entry where Esteban confesses how not knowing about his father makes him feel empty and incomplete. In her boundless grief, Manuela returns to Barcelona to find the love of her youth and make peace with her past and present. This is a journey full of surprises, bringing together actors, nuns, prostitutes and transgender people – very different women.</i>

Ingliskeelne versioon (6) viitab sellele, et originaalteksti pole mitte tõlgitud, vaid see on asendatud. Eestikeelne tekst on keskendunud armastusele ning selle eri tahkudele – õnnele, valule, armukadedusele ja eneseohverdusele. Mainitakse, et vaatamata raskustele igatsevad kõik armastada ja olla armastatud. Ingliskeelne tekst on võrreldes eestikeelse tekstiga palju konkreetsem. Lugejale jutustatakse lugu Manuelast, kelle poeg Esteban sureb oma sünnipäeval. Tekstis kirjeldatakse leinas Manuela tegevusi ning loo

tegelaskonda. Teatri tekstide tõlkija väljendatust võib välja lugeda, et temale on esitatud veebilehel kajastatust erinev eestikeelne tekst, mida inglise keelde tõlkida.

Lisaks teksti kohandamisele on kasutatud ka reduktsiooni, kuna inglise keeles (6) puudub eesti keeles esinev mõtisklus armastuse universaalsusest. Kahe teksti omavahelisel võrdlusel on ühe tõlketehnikana leidnud kasutust ka Pym (2018) tiheduse muutmise tehnika. On näha, et ingliskeelne tekst on küllaltki informatiivne ning sündmuste tihe, seevastu kui eestikeelne tekst on rõhunud filosoofilisusele ning tundelisusele. Analüüsitud draamade tekstidest oli tegemist ainukese tekstilõiguga, mis kategooriliselt originaalist erines.

3.4.4 Informatsiooni eemaldamine

Tõlkest informatsiooni eemaldamisse tuleb alati suhtuda kriitiliselt, vastasel juhul võib olla tegemist tõsise sisulise puudujäägiga. Järgmises näites (7) on kasutatud kahte tõlketehnikat – reduktsiooni ja üldistamist. Reduktsiooni järgi on tõlkimata jäetud kõik neli pealkirja, mistõttu ei ole võõrkeelsele lugejale olulist informatsiooni edastatud. Nelja pealkirja välja jätmisel on ühtlasi kasutatud ka üldistamise tehnikat võttes kõik pealkirjad kokku sõnadega *three sequels*. See võib lugejale olla aga eksitava informatsiooni jagamine, kuna mainitud pole ka romaani esimese osa pealkirja.

Huvitav on asjaolu, et esimese romaani nimi on „Minu geniaalne sõbranna“, mis eestikeelses lauses on justkui välja toodud romaani jätkuosana, samas kui eelnevalt on viidatud romaani kolmele järgnevale osale.

(7) ... järgnevatel aastatel lisandus romaanile veel kolm osa („Minu geniaalne sõbranna“, „Lugu uuest perekonnanimest“, „Lugu sellest, kes läheb, ja sellest, kes jääb“, „Lugu kadunud lapsest“).	(7) ... and over the following years she wrote <i>three sequels</i> to it.

Sarnaselt eelmisele näitele on ka järgmises näites (8) kasutatud reduktsiooni tõlketehnikat. Tõlkest on välja jäetud mõned olulised täpsustavad sõnad ning tõlget lugedes võib tekkida tunne, et lause on poolik.

(8) Sõjas Teeba trooni pärast lähevad vastamisi vennad Eteokles ja Polyneikes, kes mõlemad hukuvad. Kuningas Kreon lubab liitlaste poolel sõdinud Eteoklese pidulikult matta, kuid käsib vastaspoolel sõdinud Polyneikese surnukeha jätta saatuse hooleks. Vendade õde Antigone keeldub seda aktsepteerimast ning korraldab ka Polyneikesele sümboolse matmisrituaali. Sõlmub maailmavaateline konflikt, milles põrkuvad jumalikud, inimlikud, riiklikud ja sümboolsed väärtused.	(8) <i>Brothers Eteocles and Polynices battle for the throne of Thebes and perish. King Creon promises to ceremonially bury the body of Eteocles who fought for the allies, but gives orders to abandon the body of Polynices. Their sister, Antigone, refuses to accept this and arranges a ceremonial burial also for Polynices. A conflict of worldviews ensues where divine, human, national and symbolic values collide.</i>

Tõlge (8) jätab välja eestikeelse sõna „sõjas“, mis eesti keeles loob kontekstipõhilisema sisu ning selle välja jätmisega kaob otsene viide sõjale. Sõda ei ole mainitud ka järgnevatel lausetel. Oma olemuselt kõlab eestikeelne lause formaalselt ning traagiliselt, seevastu tõlkes on eesti keele lausele omane traagilisus ning kujundlikkus nõrgem ning lugeja jaoks kõlab see pigem informatiivselt. Inglise keeles kõlaks lause paremini, kui sellel oleksid kõik originaallauses olevad täpsustused ning asesõnad, st lause võiks olla tõlgitud *Brothers Eteocles and Polynices battled in the war for the throne of Thebes and they both perished.*

3.4.5 Poetilisuse ja metafooride muutmine

Teatritekstidele on tihtipeale omased kujundlikud ning poetilised laused, nagu on näha ka Vanemuise lavastuste tekstide puhul. Siinkohal on oluline märkida, et eesti ja inglise keele kujundlikkus ning värvikus on kohati erinev. Tõlkes on oluline alles jätta eesti keelele omane poetilisus, jälgides samaaegselt inglise keelele omaseid reegleid. Veebilehe originaaltekste ning tõlkeid võrreldes selgub, et kohati on tõlkest ära kadunud eesti keelele omane kujundlikkus ning see on asendatud neutraalse tooniga. Tõlge on küll grammatiliselt ja keeleliselt korrektne, kuid ei anna edasi päris seda emotsiooni, mida kogeb eestikeelne lugeja. Tihtipeale võivad laused tunduda konkreetsed ning informatiivsed, kaotades ära eesti keele metafoorilisuse.

Alljärgnev eestikeelne metafoor (9) „tantsima tangot vanakuradi endaga“ on vihje kompromissile kurjusega. Inglise keele vaste *dance with the devil* on tugev inglise

kultuuriline kujund, mille näol on tegemist inglise keelest eesti keelde üle võetud tõlkelaenuga. Siinkohal on kasutatud kultuurilist asendust ning tango kui konkreetne tants on inglise keeles asendatud üldisema kujundiga. Eestikeelne sõna „tango“ antud kontekstis võib võimaliku tõlgendusena sümboliseerida „kahekesi“ sümboolikat, mis tegelikult annab ingliskeelse kujundi edasi ka ilma selle sõnata. Küll aga pole eesti keeles tegemist väga tihti kasutatava metafooriga ning on pigem kasutusel inglise kultuuris.

(9) Aga mis hetkel saab tervislikust ambitsioonist midagi enam, midagi sellist, et inimene on võimu nimel valmis tantsima tangot vanakuradi endaga ja kaotama oma näo ning hinge?	(9) <i>But when does healthy ambition become something more, something that drives a person to dance with the devil and sell his soul in the name of power?</i>

Lisaks on eelpool toodud näites (9) kasutatud ka üldistamise tõlketehnikat, kus kaks eraldiseisvat sõna „näo ja hinge“ on kokku võetud kui *sell his soul*. Kui eesti keeles on viidatud kahele paralleelsele kaotusele, siis inglise keeles on see liidetud üheks idiomatiliseks väljendiks. *Sell your soul (to the devil)* on laialt kasutusel olev idioom, mistõttu on tõlkest originaalis oleva „oma näo“ ära jätmine õigustatud (Cambridge Dictionary, 2025).

Inglise keeles on samas lauses ühtlasi muudetud ka asesõna. Eesti keeles on üldistatult kasutatud sõnu „inimene“ ning „oma“, mis viitavad umbisikulisele käsitlusele, siis inglise keeles fraasiga *sell his soul* on viidatud justkui meessoost isikule, samas kui eelnevalt on lauses kasutatud umbisikulist sõna *person*. *Sell his soul* asemel võiks samuti kasutada umbisikulist lähenemist *sell their soul*. Selliselt kaoks tõlkes ära ka modulatsiooni kasutamine säilitades umbisikulisuse seda isikuliseks muutmata.

Järgmises näites (10) on sarnaselt eelmisele näitele kasutatud modulatsiooni tehnikat, kus isikulisest „inimesega“ määratlusest on tõlkes saanud umbmäärane asesõna *them*. See loob originaali ja tõlke vahel väikse distantssi, mis muudab lause vähem personaalsemaks, seda enam, kui ka eelnevas lauses on kasutatud umbisikulist väljendusviisi.

(10) Keegi ei sünni siia ilma kurjana, ometi on maailmas alati elanud neid, kelle elu ja teod räägivad vastupidist. Mis	(10) <i>Nobody is born evil, but there have always been some whose lives and actions speak to the contrary. What happened to</i>

juhtus inimesega , miks kasvas sirgest võsust kõver puu?	them – <i>why did a straight sapling grow into a crooked tree?</i>

Järgnevas näites (11) eesti- ja ingliskeelseid versioone omavahel võrreldes saab välja tuua tõlkes nii poeetilise kadumise kui ka ebaloomuliku lause ülesehituse. Näites on näha, et tõlkes on kasutatud otsetõlget, mis on muutnud ingliskeelse lause kohmakaks ning see pole edasi andnud poeetilist emotsiooni, mis on olemas eestikeelses lauses. Kaudselt on kasutatud modulatsiooni, kus sõnade „imelik tunne“ ning *weird* vahel on tekkinud ebaõnnestunud tooninihe. Fraas „tekib mingi imelik vaba inimese tunne“ on inglise keelde tõlgitud *feeling weird, like free human beings*, mis grammatiliselt on korrektne, kuid mille sõnastus mõjub robustselt. Tõlkes on info edasi antud kirjeldavalt mitte poeetiliselt, nagu seda on teinud eestikeelne lause.

Samamoodi viitab fraas *feeling weird* negatiivsele emotsioonile ning on ära kaotanud eestikeelse „imelik vaba inimese tunne“ mõtte, mis on viidanud positiivsele vabaduse tundele. Fraasi võiks inglise keeles tõlkida kui *and they feel a strange sense of freedom*.

(11) Ühe maja tagahoovi on kogunenud inimesed, pead kuklas, ja näevad taevas auku, tekib mingi imelik vaba inimese tunne .	(11) <i>The backyard of a house is full of gathering people, heads tilted up, looking at a hole in the sky and feeling weird, like free human beings.</i>

Järgneva näite (12) puhul tõlge vastab originaalile ja tegemist on õnnestunud tõlkega. Inglisekeelne tõlge on edasi andnud tegevuse (*stand in a beer queue*), ajahetke (*after the parade*) ning kestvuse (*an eternity*). Eesti keeles on kasutatud metafoori „lookleb nagu igavik“, mis viitab nii õllesaba pikkusele füüsiliselt kui ka selle kulgemisele. Inglisekeelne versioon *for what seems an eternity* on siinkohal kasutanud modulatsiooni ning rõhutanud ajakestvust mitte niivõrd õllesaba looklemist, kuid tõlkes on eestikeelne poeetilisus olemas ning sellise kujundi liigi muutmise ei ole muutnud lause sisu ega tähendust.

(12) Mehed seisavad peale paraadi õllesabas, mis lookleb nagu igavik .	(12) <i>After the parade, men stand in a beer queue for what seems an eternity.</i>

Järgmises kirjeldavas lauses (13) on kasutatud Molina ja Hurtado Albiri (2002) laienduse tõlketehnikat. Eestikeelne lause on küllaltki lühike ning ka ingliskeelses tõlkes

tabavalt edasi antud. Samas jällegi on erinevusi, mis muudavad võrreldes originaaliga veidi lause kujundlikkust. Inglise keeles *tension accumulates* vastab originaalile. Tõlkele on aga juurde lisatud *to the brink of explosion*, mis viitaks justkui füüsilisele plahvatuslikule olukorrale, mida eesti keeles mainitud ei ole. Eesti keeles on lause pigem pingelise olukorra kirjeldus, tõlge on selle aga muutnud dramaatilisemaks ja andnud olukorrale tugevama kujundi, kui seda on tehtud eesti keeles.

(13) Äärmuseni kohunud pinge leiab piisavalt üllatava lõpplahenduse.	(13) <i>The tension accumulates to the brink of explosion but finally finds a surprising solution.</i>

Näites 14 on eestikeelse loetelu elemendid (veresidemete eiramine, valimistulemuste võltsimine, sobivad kõik vahendid) võõrkeelsele lugejale edasi antud. Inglisekeelne versioon oma olemuselt ja stiililt kõlab voolavamalt ning veidi dramaatilisemalt kui eestikeelne versioon, kuid tõlge on säilitanud originaali tähenduse.

(14) William Shakespeare'i näidendi peategelane on Inglismaa kuningas Richard III, kes troonile pääsemiseks ja võimu haaramiseks ei kohku tagasi ühegi teo ees: veresidemed teda ei takista, valimistulemuste võltsimine ei ole probleem ning ihaldatud krooni pähe saamiseks sobib iga vahend.	(14) <i>The lead character of William Shakespeare's play is King Richard III of England, who spares no method to rise to the throne and claim power: he betrays blood ties, falsifies election results and employs every scheme to wear the crown.</i>

Eelpool toodud näites on tõlketehnikana kasutatud modulatsiooni. Eestikeelne fraas „sobib iga vahend“ on inglise keeles muudetud kujundlikumaks kasutades fraasi *employs every scheme to wear the crown*, mis toob sisse metafoorse tasandi (krooni kandmine vs krooni saamine). Lisaks on kasutatud ka üldistamist. Inglise keeles *s pares no method* kõlab üldisemalt, kui seda on „ei kohku tagasi“, mis tõlkes kõlab tugevamalt ning võimsamalt.

Järgnevas näites (15) on tõlge suures plaanis vastavuses eestikeelse lausega, milles on säilitatud kõik kujundid ning objektid (vasesepast isa, Jaan, Toomemägi, Georg Ots, võililled, Tallinn, kirjanik ning klaasikillud).

(15) Näeb oma vasesepast isa pahklikke käsi ja omaette pomisevat Jaani tokiga	(15) <i>She sees the sinewy hands of his father who was a coppersmith; Jaan</i>

prügi korjamas, esimest suudlust Toomemäel ja sadamast lahkuvat Georg Otsa, vöililli Kassari tee servas ja puruks pommitatud Tallinna , kirjutuslaua kohale kummardunud kirjanikku ja rohelist klaasikildu kõnniteel.	<i>picking up trash, muttering to himself; her first kiss in Toomemäe; the ship Georg Ots leaving its port; dandelions on the side of a road in Kassari; the ruins of bombed Tallinn; a writer bent over a desk; and a green shard of glass on a sidewalk.</i>

Tõlketehnikatest on siinkohal (15) kasutatud laiendust ning modulatsiooni. Laienduse tehnikat kasutades on tõlge osaliselt ümber struktureeritud ning lausesse on lisatud juurde pikem selgitus *who was a coppersmith*, mis on küll olemas ka eestikeelses lauses („vasesepast isa“), kuid veidi teistsuguses ning tunduvalt lühemas võtmes. Modulatsiooni on kasutatud „puruks pommitatud Tallinn“ vs *the ruins of bombed Tallinn*, kus ingliskeelne lause on sõjakam ning muutnud originaallause rohkem kirjeldavaks.

Tõlkes hakkab silma üks vigane asesõna, kus ekslikult on tõlkesse sattunud *his father*, kuigi lause on alanud sõnaga *She* ning kogu tegevus toimub naise vaatepunktist vaadatuna.

Järgmise näite (16) puhul on ingliskeelne lause grammatiliselt loomulik ja ladus, kuid on ära kaotanud eestikeelsele lausele omase dramaatilisuse ning pinge. Eesti- ja ingliskeelse teksti vahel on suurimaks erinevuseks tõlkes skandaali rõhutamine või selle ära kaotamine.

Eesti keeles on (16) „suurim skandaal“ absoluutne superlatiiv. Siinkohal on kasutatud laiendust ning inglise keelde on juurde lisatud sõna *one*, mis muudab lause tähendust. Inglise keeles *one of the greatest scandals after Watergate* tähendab ühte suurimatest, mitte kõige suuremat. Kui tahta tõlkes täpset vastet eestikeelsele tekstile, siis peaks ingliskeelne tekst olema näiteks *the greatest scandal after Watergate*.

Eesti keeles kõlab lause (16) „Demokraatia on ohus. Nende elud samuti.“ pingeliselt ja dramaatiliselt. Inglise keeles on see aga sulandatud üheks lauseks *threatening both democracy and their own safety*. Siinkohal võib tõlkes olla probleemiks tõlkes oleva pinge hajumine ning seega originaali rütmi kaotamine. Üks võimalikest lahendustest, kuidas originaali dramaatilisust ja pingelisust säilitada, on tõlkida laused kui *Democracy is at risk. So are their lives.*“

(16) Oma erimeelsuste kiuste peavad ajakirjanikud ühiselt paljastama suurima	(16) <i>Despite their disputes, the journalists must now uncover one of the greatest</i>

skandaali peale Watergate'i afääri. Demokraatia on ohus. Nende elud samuti.	<i>scandals after Watergate, threatening both democracy and their own safety.</i>

3.4.6 Stiililised ebatäpsused ja ebaloomulikkus

Stiililised ebatäpsused ja ebaloomulikkus kujutavad endast olulisi probleeme tekstide tõlkimisel ning nende toimetamisel, mis mõjutab otseselt sihtkeele teksti vastuvõetavust. Stiililine ebatäpsus ja ebaloomulikkus võib tekstides väljenduda kujundikeele kadumises, mitesobiva registri kasutamises ning kohmakas lauseehituses.

Järgmises näites (17) on järgitud originaali ning tõlkes on loetletud kõik põhjused rahulolematuseks. Samas jällegi on eestikeelne lause kasutanud poetilist rütmi ning lühilauseid, mis annab lugejale edasi lause dramaatilise ning kujundliku mõju. Tõlkimisel on kasutatud nii modulatsiooni kui ka laienduse tõlketehnikat. Kui võrrelda eesti- ning ingliskeelseid lauseid, siis on näha, et eestikeelsetest fraasidest on kohati inglise keeles saanud võrdlemisi pikad laused.

Modulatsiooni on kasutatud fraasiga „häirib see, et...“ ning see on tõlgitud *Having to... is frustrating*, mille näol on tegemist grammatilise ümbervormistusega, mistõttu lause stiililine ja poeetiline tonaalsus on ära kaotatud. Fraasi *is frustrating* pidev kordus ei loo eestikeelsele lausele omast mõju kaotades ära selle emotsionaalse pinge ning originaali stiili.

(17) Rahulolematuse. Kõik häirib. Häirib see, et peab kinke tooma. Häirib see, et peab lapsi hoidma. Häirib see, et on mees. Häirib see, et pole meest. Häirib sõbranna. Häirib, et pole sõbrannat. Häirib, et raha pole. Häirib, et peab ise raha tegema. Häirib, et raha on. Häirib, et ei tea, mis teha. Häirib see, et nad on. Häirib see, et keegi üldse on. Häirib, et ma olen. Häirib kõik. Lendan ära.	(17) <i>Everything is frustrating. Having to bring gifts is frustrating. Taking care of the children is frustrating. Having a husband is frustrating. Having no husband is frustrating. Having a friend is frustrating. Not having a friend is frustrating. Having no money is frustrating. Having to earn money is frustrating. Having money is frustrating. Having no idea what to do is frustrating. Their existence is frustrating. Everybody's existence is frustrating. My existence is frustrating. Everything is frustrating. I'm flying away.</i>

Järgmist näidet (18) tuleb vaadelda mitte ühe lause kaupa, vaid vaadelda tuleb kogu lõiku, kuna laused ja sisu on omavahel väga tugevas ühenduses. Tõlge on edasi andnud originaali põhisisu, kuid on vähendanud osa lausete dramaatilist pinget ning on muutnud fookust. Tõlkes on siinkohal kasutatud mitmeid tõlketehnikaid – modulatsiooni, reduktsiooni ning laiendust. Tõlkest on kaduma läinud eesti keele dramaatilised sõnastused „pea peale pöörama“ ning „jalgu jäämine“. „Pea peale pöörama“ on tõlgitud kui *is particularly affected*, mis jääb originaaliga võrreldes veidi nõrgaks. Originaal viitab selle väljendiga justkui šokeerivale elumuutusele, mis inglise keeles ei kõla nii šokeerivalt. „Jalgu jäämise“ fakti ei ole tõlkes ka kaudselt välja toodud.

(18) USA presidendi ümber lahvatab skandaal, mis raputab ka ajalehe New York Investigation toimetust. Kohtusaalis nähtu pöörab pea peale ajakirjanik Julia Robinsoni elu: ta arvab süüpingis olijas ära tundvat oma neli aastat tagasi surnud elukaaslase. Uurimine, mille ta müsteeriumi lahendamiseks algatab, jääb tema ajakirjandusliku meeskonna tegemistele jalgu ning ühtäkki seisab New York Investigatiori väike kollektiiv vastamisi enneolematult ulatusliku massimanipulatsiooni programmiga.	(18) <i>The story begins with a scandal involving the President of the United States and the editorial staff of the newspaper New York Investigation. Julia Robinson, one of the journalists, is particularly affected when, during a trial, she thinks she recognizes her former partner, presumed dead four years earlier. This disturbing coincidence launches Julia and her team on an investigation that brings them face to face with a programme of mass manipulation on an unprecedented scale.</i>

Inglise keeles (18) on reduktsiooniga eesti keele dramatiseeritud sõnastused muudetud kas neutraalsemaks või ebaotsesemaks. Eesti keeles kõlavad sõnad „lahvatab“ ning „raputab“ üsna dramaatiliselt ning jõuliselt, tõlkes on need tõlgitud aga vastavalt *begins* ja *involving*. Eesti keeles oleva „enneolematult ulatuslik“ näol on tegemist väga tugeva, tõsise ja ohtlikkust rõhutava fraasiga, mis on ka inglise keeles lugejale andnud sama emotsiooni edasi (*unprecedented scale*).

Modulatsiooniga on tugevalt muudetud ka tõlkes edastatavat sisu. *Presumed dead* (18) muudab väite tugevusastet, mis ei ühti originaaliga. Originaalis on öeldud, et elukaaslane suri neli aastat tagasi, tõlkes aga arvatakse leidvat, et ta suri. Sellega kaob tõlkes ära originaali dramaatilisus ja kindlus. Lisaks „arvab ära tundvat“ osutab

hetkelisele äratundmisele mitte oletusele. Inglisekeelne vaste *she thinks she recognizes* kõlab lugeja jaoks kahtlevamalt ning ei anna edasi originaali äratundmishetke.

Inglise keele versiooni (18) on tõlkija juurde lisanud sisu *disturbing coincidence*, mis kaudselt esineb eestikeelses versioonis „müsteeriumi lahendamiseks“ näol. See on muutnud veidi lause fookust. Tõlkes tuleb ka välja, et inglise keeles puudub viide väikesele kollektiivile, mainitud on vaid *Julia and her team*. Eesti keeles seevastu on välja toodud „New York Investigationi väike kollektiiv“, mis rõhutab väikese meeskonna ja suure ohu kontrasti.

3.4.7 Grammatika- või tähendusvead

Järgmise näite puhul (19) on suuresti tegemist ortograafia veaga. Eesti keeles olev „päikesekuivatatud tomatid“ on inglise keeles Cambridge'i (2025) sõnaraamatu järgi *sun-dried tomatoes*.

(19) Meil on korter, karjäär, päikesekuivatatud tomatid , tutvused, hea maitse ja kujutluspilt sellest, kes me olla tahame.	(19) <i>We have apartments, careers, sun-dried tomatoes, acquaintances, good taste and a vision of who we want to be.</i>

Järgmise näite (20) puhul on kasutatud modulatsiooni muutes eestikeelse kujundi „jätta saatuse hooleks“ inglise keeles kui *abandon the body*, millega on ära kaotatud eesti keele metafoorilisus. Eesti keeles on fraas „jätta saatuse hooleks“ metafoorne ning väljendab hooletusse jätmist ning ükskõiksust. Inglise keeles *abandon* oma tähenduselt tähendab „maha jätma“ ja „hülgama“, kuid antud kontekstis ei anna see edasi eestikeelse lause metafoorilisust. Antud kontekstis võiks fraasi tõlkida kui *to leave to fate*, milles säiliks eesti keeles olev „saatus“ ning ühes sellega ka metafoorilisus.

(20) Kuningas Kreon lubab liitlaste poolel sõdinud Eteoklese pidulikult matta, kuid käsib vastaspoolel sõdinud Polyneikese surnukeha jätta saatuse hooleks .	(20) <i>King Creon promises to ceremonially bury the body of Eteocles who fought for the allies, but gives orders to abandon the body of Polynices.</i>

Näite 21 puhul on tõlketehnikatest kasutatud nii modulatsiooni kui ka reduktsiooni. Tõlkes modulatsiooni kasutades on see muutnud lause sisu. Küll aga ei ole tegemist sellise sisulise veaga, mis annaks lugejale edasi sellist valeinfot, mis teksti

arusaamatuks muudaks. Tõlkes on kasutatud ka kerget reduktsiooni, st „au“ kui mõiste on tõlkest ära kaotatud. Tõlge *that celebrates ambition* jätab lugejale justkui mulje, et tähistatakse ambitsiooni. Originaallauses viidatakse aga sellele, et ambitsioon on saanud kõrge staatuse ja tunnustuse. Täpsem tõlge võiks olla *where ambition is elevated to great honor*.

(21) Me elame ajal, mil ambitsioon on tõstetud suure au sisse.	(21) <i>We live in a time that celebrates ambition.</i>

Järgmises näites (22) on tõlketehnikatena kasutatud nii modulatsiooni kui ka reduktsiooni. Inglisekeelne tõlge on küll grammatiliselt korrektne ning annab edasi põhiinfo, kuid struktuuri muutmine on viinud grammatiliselt mitmeti mõistetava lauseehituseni. Reduktsiooni on kasutatud pealkirjade puhul. Pealkirjad koos punktuatsiooniga kõlavad kui eraldiseisvad laused (*The Notebook. The Proof. The Third Lie*), mitte sidusa triloogia nimetused, mis muudab lause lugejale kohmakaks ning raskesti loetavaks. Lisaks võib ingliskeelne lauselõpu ülesehitus lugejale jätta mulje, nagu kogu triloogia oleks ilmunud 1997. aastal. Eestikeelne lause oma struktuurilt on loogiline, viidates triloogia kolmele osale, täpsustades, et lavastus põhineb neist esimesel.

(22) Lavastus põhineb Agota Kristofi romaanitriloogia „ Kaustik. Katsumus. Kolmas vale ” esimesel osal, mis eesti keeles ilmus 1997. aastal.	(22) <i>The production is based on the first novel from Agota Kristof's trilogy The Notebook. The Proof. The Third Lie, which was published in Estonian in 1997.</i>

Näites 23 on tõlketehnikana kasutatud reduktsiooni. Originaalis olev „on tehtud töötlust“ ei võrdu inglise keeles *has been brought on stage*. Töötlusted eesti keeles viitavad adaptatsioonidele, tõlgendustele või lavastustele, mida on võrreldes originaaliga kohandatud. Inglisekeelne versioon viitab aga konkreetselt lavale toomisele, mis ei tähenda tingimata töötlust muutest ingliskeelse lause kitsamaks ning vähem täpsemaks.

Fraas „vaimselt iseseisvub“ (23) on tõlgitud kui *claim her independence*, mis modulatsiooni tõlketehnikat kasutades on muutnud tähenduse rõhuasetust. Sõna *claim* viitab inglise keeles pigem mingile omandamisele või nõudmisele, samas kui „iseseisvub“ tähendab mingit arengut. See fraas on inglise keeles võimalik tõlkida näiteks *becomes mentally independent*.

(23) Lugu õrnast ja abitud noorest naisest Norast, kes olude sunnil avab oma silmad ja vaimselt iseseisvub , on lavastajaid köitnud väga erinevatel aegadel ning näidendist on tehtud palju töötusi .	(23) <i>The story of a fragile and helpless young woman Nora who is forced by circumstance to open her eyes and claim her independence, continues to fascinate stage directors to this day and has been brought on stage countless times.</i>

Järgnev näide (24) on oma struktuurilt segase ülesehitusega. Eesti keeles on selgelt arusaadav, et Antigone müüdil põhinev näidend on Eestis lavale toodud. Inglise keeles aga tekitab küsimusi, kas räägitakse müüdist või näidendist. Siinkohal on kasutatud modulatsiooni, kuid see ei ole väga hästi õnnestunud, kuna lauseehitust ei ole muudetud originaali kohaselt. Originaalis ning tõlkes erinevad ka fraasid „teatrilavale toodud“ vs *produced*. „Teatrilavale toodud“ kõlab eesti keeles piltlikumalt, samas kui ingliskeelne *produced* viitab formaalsele käsitlusele ning otsetõlkes saaks seda tõlkida kui „tootma“. Sellisel lähenemisel on kasutatud Molina ja Hurtado Albiri (2002) üldistamise tehnikat, kasutades sõna *produced* selle laiemas tähenduses, mis võib tähendada nii lavastamist, filmi toomist jne. Siinkohal ei ole tõlkes eestikeelset sõna käsitletud lavale toomisega, vaid üldise esitlusprotsessiga.

(24) Euroopa üht tuntuimat kultuurimüüti, mis räägib Antigonest, on ka Eestis üsna sageli teatrilavale toodud .	(24) <i>As one of the most well-known European cultural myths about Antigone, this play has also been repeatedly produced in Estonia.</i>

Järgmises näites (25) eestikeelne väljend „ei anna armu“ on küllaltki emotsionaalne ning viitab halastamatule otsustavusele. Inglise keeles *without mercy on herself or others* on grammatiliselt korrektne, kuid võib kõlada kohmakalt. Modulatsiooniga on jäänud alles fraasi tähendus, kuid selle väljendusvorm on muutunud. Inglise keeles on tavapäraselt kasutusel väljend *shows no mercy to herself or others*.

Tõlke teine pool *because it is the future of Niskavuori she is fighting for* on grammatiliselt korrektne, kuid raskesti loetav ning stiiliselt kohmakas, seda enam, kui lause alguses on juba kasutatud *fighting to the end*. Lauses pole vajadust olnud kasutada kultuurilist kohandamist, mistõttu Niskamäe jääb tõlkes Niskavuori-ks, mille näol on tegemist soome algupärandiga.

(25) Vanaperenaine võitleb lõpuni ega anna armu ei endale ega teistele, sest mängus on Niskamäe tulevik.	(25) <i>The old matron fights to the end without mercy on herself or others, because it is the future of Niskavuori she is fighting for.</i>

Järgmises näites (26) on tõlge tabanud originaali mõtte: poisid lubavad teineteisele, et nad püüavad koos ellu jääda. Samas jällegi tulevad tõlkes esile mõningad erinevused. Tõlge *they do everything* puhul on kasutatud olevikku. Antud juhul on tõlkes viidatud harjumuspärasele tegevusele, kuid originaallauses on juttu lubadusest tulevikuks, mistõttu võiks tõlkes kasutada ka tulevikuvormi *they will do everything*. Siinkohal on tegemist olnud modulatsiooniga, kuna originaali ning tõlke vahel on tuleviku ning oleviku nihe. Lisaks on kasutatud reduktsiooni. Eesti keeles on rõhutatud sõna „ühiselt“. Inglise keeles puudub sellele vaste *together*, mistõttu on tõlkest ära kadunud ühine pingutus, mida eesti keeles rõhutatud on.

(26) Poisid lubavad teineteisele, et teevad kõik , mis võimalik, et ühiselt selles hullumeelses maailmas ellu jääda.	(26) <i>The boys promise each other that they do everything in their power to stay alive in this crazy world.</i>

Vanemuise lavastuste kirjeldavad infotekstid sisaldasid sisuliselt korrektset teavet, pakkudes olulist infot lavastuste sisu kohta. Tekstides esines mõningal määral stiililisi ning poeetilisi vajakajäämisi, kus sõnastus oli kohmakas ning puudus eestikeelsele lausele omane sujuvus, mis vähendas teksti mõjuvõimet. Osa kujunduslikkusest oli poolik ning ei andnud lugejale edasi originaali tähendusvarjundit. Sellised puudujäägid aga ei takistanud lavastustest saama selget ning arusaadavat ülevaadet.

4. Järeldused ja ettepanekud

Vanemuise teatri veebileht on kasutusel nii eesti kui ka inglise keeles. Kui soovida kodulehelt kõige täpsemat, asjakohasemat ning uuemasisulist infot, siis leiab selle eestikeelsest versioonist. Kui tavapäraselt on veebilehed lisaks inglise keelele tõlgitud ka vene ning soome keelde, siis Vanemuise teatri veebileht on tõlgitud vaid inglise keelde. Vanemuise teatri tekstide tõlkija põhjendab seda sellega, et suur osa teatripublikust ning inimestest valdab esimese võõrkeelena just inglise keelt. Teisalt on Eestis üheks põhiliseks sihtrühmaks ka Soome rahvusest kodanikud (Tartus on ka palju Soome tudengeid), mistõttu oleks nende jaoks Vanemuise soomekeelne veebileht kindlasti rohkem kättesaadavam, kui seda on ingliskeelne veebileht.

Võrreldes eestikeelset veebilehte ingliskeelsega, tuleb välja, et suures plaanis on kõik põhibrüürid tõlgitud ka inglise keelde, st kõik rubriigid, mis on otseselt suunatud ka võõrkeelt kõnelevatele inimestele. Kui eesti keelt kõnelevale inimesele on veebilehel kättesaadav info alates näiteks piletite ostmisest kuni värskete teatriga seonduvate uudiste ning majandusdokumentideni välja, siis on leitud, et niivõrd detailne materjal uudiste ning majandusdokumentide näol võõrkeelse lugeja jaoks ei ole vajalik ega prioriteetne ning seetõttu pole ka neid inglise keelde tõlgitud. Küll aga ei ole see takistuseks luua kontakti võõrkeelt kõneleva inimesega, kuna kõik oluline info teatri repertuaari ning piletiostuga seoses on tõlgitud ning kättesaadav.

Veebilehe lavastuste kirjeldavaid tekste analüüsid on tehtud teatud kohtades ka omalt poolt ettepanekuid lause keeleliselt paremaks muutmisel. Kohtades, kus töö autor on esitanud konkreetseid tõlkeparandusettepanekud, tuleb arvestada, et need ei pruugi olla lõplikult õiged, kuna puudub vastav pädevus nii detailselt tõlget kommenteerida. Ettepanekud on mõeldud pigem potentsiaalsele tõlke lugejale, kellel on piisavalt kõrgel tasemel inglise keele oskus hindamaks, kas tõlge vastab originaali sisule või mitte. Lausete parandused ei kujuta endast kriitikat, vaid pakkumisi võimalike täpsustuste jaoks.

Analüüsitud draamade iseloomustavatest tekstidest jäi silma, kuidas tõlkes on kaduma läinud eestikeelsele lausele omane poeetilisus ning emotsionaalsus ning tõlkes on pigem rõhutatud informatsiooni edasi andmisele ilma teksti põhjalikult süüvimata. See omakorda võib publiku jaoks luua lavastusest teistsuguse mulje, mis võib laiemalt

mõjutada teatri kuvandit. Ka Vanemuise teatri tekstide tõlkija ise on öelnud, et veebilehel olev tõlge on kohati ebaühtlane, kuna kirjelduste ning üldise infoga on tegelenud väga palju erinevaid inimesi, nii tõlkijad kui ka mitte tõlkijad. Mõningate ingliskeelsete tutvustuste puhul oli näha, kuidas lähtekeele sisu on väga täpselt, tabavalt ning loomulikult tõlkesse üle kandunud, samas kui osa tekstide puhul võis esineda sisulisi kõrvalekaldeid, mis viitab liigsele parafraseerimisele või materjali lühendamisele. Sellised erinevused viitavad strateegiate erinevustele, kus pole selgelt määratletud, kas eelistatakse sõnasõnalist või loovat tõlget ning vähesele toimetamisprotsessile.

Analüüsile ning järeldustele tuginedes tehakse Vanemuise teatrile ettepanekud selle keeleliselt paremaks muutmiseks:

1. Poetilised ja metafoorsed elemendid tuleks tõlkes säilitada, et võõrkeelsele publikule samasugune kujundlikkus saaks edasi antud. Tõlkides tuleks rakendada rohkem loova tõlke strateegiaid, nt adaptiooni või modulatsiooni. Koostada võiks eraldi juhise, kus käsitletakse spetsiifiliselt just poetiliste kujundite ja kultuurispetsiifiliste elementide tõlkimist ning lavastuste kunstilise visiooni edastamist.
2. Looa tõlkebüroodes kasutusel olev sarnane toimetamisprotsess, kus pärast esmast tõlget võiks toimetaja tekstid üle vaadata. See võimaldaks tuvastada tõlkes kaotsi läinud kultuurilisi või poetilisi nüansse ning säilitada lähtekeele sõnumi.
3. Määrata püsivad tõlkijad, kes tegelevad jooksvalt veebilehel oleva info ajakohastamisega, et säilitada veebilehel ühtne stiil.

Vanemuise kodulehel olevate lavastuste iseloomustavad tekstid täidavad küll oma eesmärgi, kuid vajavad stiililist ning funktsionaalset ühtlustamist. Teatri tekstide tõlkija on öelnud, et veebilehel ei keskenduta niivõrd tõlkevaliteedile, vaid kommunikatsioonile, seetõttu on veebilehel olev materjal kohati ka ebaühtlane. Kindla tõlkepoliitika puudumine ning ebaühtlane tõlkevaliteet võib muuta Vanemuise teatri kuvandit rahvusvahelise publiku seas. Et säilitada teatri kunstiline identiteet ka ingliskeelses kommunikatsioonis, on olulised teadlik tõlkestrateegia ning veebilehel oleva info ühtlustamine.

Kokkuvõte

Vanemuise teater on 1870. aastal asutatud esimene emakeelne kolmežanriline teater, mille repertuaarist leiab nii sõna-, muusika- kui ka tantsulavastusi. Magistritöö eesmärk oli välja selgitada Vanemuise teatri veebilehe peamised erinevused keelte versioonide lõikes ning analüüsida, milles seisnevad peamised probleemid veebilehel olevate tekstide tõlkimisel. Eesmärgi täitmiseks koostati järgmised uurimisküsimused: millised on peamised erinevused veebilehel keelte lõikes ning kas keeleversioonide analüüsist ilmneb tõlkeversiooni kohta ettepanekuid, mis võiksid kodulehte paremaks muuta sealhulgas tuginedes teatri enda poliitikale; millised mustrid ilmnevad veebilehe tekstide analüüsis seoses tõlgitava informatsiooni valikuga ja milles seisnevad veebilehe täiendused ning kas teatril on kindel protsess, mille järgi tõlkeid ajakohastatakse. Töö teoreetiline raamistik käsitleb teatrite tutvustust, Vanemuise teatri olemust, tekstitüüpe ning erinevaid tõlketehnikaid tekstide tõlkimisel.

Vanemuise teatri veebilehe analüüsis on käsitletud eesti- ja ingliskeelse veebilehe versiooni, millel kajastatud info näol on tegemist informatiivsete, operatiivsete ning audiovisuaalsete tekstitüüpidega. Peamised erinevused veebilehel keelte lõikes tulid välja rubriikide analüüsist. Inglisekeelsel veebilehel võrreldes eestikeelse veebilehega puudusid lugeja jaoks järgmised rubriigid: teatri põhikiri, teatrimajade info, lavastuste arhiiv, Vanemuise fond, meedia, noortetöö ning kostüümilaenutus. Võõrkeelse lugeja jaoks oli veebilehel kättesaadav kõik info, mis puudutas etenduste aegsid, repertuaari, piletiostu ning kõike sellega seonduvat.

Lavastuste kirjeldavate tekstide juures hinnati nende sisulist täpsust, stiililist vastavust, loomulikkust ning üldist ülesehitust. Lavastuste kirjelduste analüüsis seostati lavastuste kirjeldusi kasutatud tõlketehnikatega. Analüüsist tuli välja, et peamised mustrid, mis ilmnevad veebilehe tekstide analüüsis seoses tõlgitava informatsiooni valikuga, on tõlkest kaduma läinud metafoorilisus ja poeetilisus, mille tõttu tõlge on lugejale pigem informatiivne. Lisaks jäi analüüsitud draamade tekstides silma tõlkest info välja jätmise või liigne parafraseerimine, mille tulemusel ei ole tõlkes edasi antud originaali sisu.

Veebilehel täiendatakse jooksvalt etenduste aegasid ning osatäitjate CV-sid. Iga kevad lisatakse veebilehele järgmise hooaja lavastuste kirjelduste tekstid ning iga lavastuse esietenduse eel keskendub veebilehe avaleht uue lavastuse reklaamile. Vanemuise teater on oma veebilehel pannud suuremat rõhku kommunikeerimisele kui *native-speaker*-lähedasele tõlkekvaliteedile.

Analüüsile tuginedes tehti Vanemuise teatrile ettepanekud veebilehe keeleliselt paremaks muutmiseks, mis hõlmavad endas poeetiliste ja metafoorsete elementide tõlkes säilitamise, toimetamisprotsessi loomise ning püsivate tõlkijate määramise. Selliselt säilitatakse tõlkekvaliteet ning ühtlustatakse veebilehel kajastatud informatsiooni.

Kasutatud kirjandus

- Aitan Lapsi (2025). Vaadatud 25.03.2025 <https://aitanlapsi.ee/>
- Cambridge Dictionary (2025). Vaadatud 01.04.2025 <https://dictionary.cambridge.org/dictionary>
- Chen, H. & Zhang, X. (2020). Application of Reiss's Text Typology in Translation – a Case Analysis of Franklin D. Roosevelt's fourth inaugural. *East African Scholars J Edu Humanit Lit*, 3(2), 34–37, doi: 10.36349/EASJEHL.2020.v03i02.005
- EAS (2022). RT I, 06.08.2022, 7. Vaadatud 01.04.2025 <https://www.riigiteataja.ee/akt/EAS>
- Eesti Teatri Agentuur (2024a). *Ligipäasetav teater*. Vaadatud 18.04.2025 <https://teater.ee/teatriinfo/ligipaasetav-teater/>
- Eesti Teatri Agentuur. (2024b). *Teatrid*. Vaadatud 30.09.2024 <https://teater.ee/teatriinfo/teatrid/>
- Ehala, M. (2001). *Eesti keele struktuur*. Õpik gümnaasiumile, lk 1–275. Vaadatud 13.05.2025 <https://dspace.ut.ee/server/api/core/bitstreams/efdce212-1812-4282-af7d-7e9dbce08688/content>
- EKI (2009). Vaadatud 29.04.202 <https://arhiiv.eki.ee/dict/ekss/ekss.html>
- Jonas, P. (2025). Intervjuu 08.04.2025.
- Khan, M. J. A., Basir, H. & Nawaz, F. (2022). Application of Katharina Reiss' Text Typology in Translation – An Analysis of Mark Twain's The Damned Human Race. *Pakistan Journal of Social Research*, 4(1), 891–896, doi: 10.52567/pjsr.v4i1.955
- Molina, L. & Hurtado Albir, A. (2002). Translation Techniques Revisited: A Dynamic and Functionalist Approach. *Meta Journal des traducteurs*, 47, 498–512, doi: 10.7202/008033ar
- Puchala, K. (2011). Text Typology and Its Significance in Translation. *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Rzeszowskiego*, 69, 357–366. Vaadatud 17.01.2025 <https://d-nb.info/1104739844/34>
- Pym, A. (2018). A Typology of Translation Solutions. *A Journal of Specialised Translation*, 30, 41–65. Vaadatud 17.01.2025

https://www.researchgate.net/publication/327619732_A_typology_of_translation_solutions

Reiss, K. (1989). Text Types, Translation Types and Translation Assessment. *Readings in Translation Theory*. Ed. Andrew Chesterman. Finland: oy Finn Lectura Ab, 105–115

Reiss, K., Vermeer, H. J. (1984). Toward a general theory of translational action: skopos theory explained. Translated from the German by Christiane Nord. Vaadatud 11.05.2025
http://traduttologiageneralenz.pbworks.com/w/file/139448655/Katharina%20Reiss,%20Hans%20J%20Vermeer%20-%20Towards%20a%20General%20Theory%20of%20Translational%20Action_%20Skopos%20Theor.pdf

Riigikogu (2023). Vaadatud 15.04.2025 <https://www.riigikogu.ee/en/visit-us/toompea-castle/tall-hermann-toompea-towers/>

Statistikaamet (2023). *Teater*. Vaadatud 18.04.2025 aadressil <https://stat.ee/et/avastatistikat/valdkonnad/kultuur/teater>

Statistikaamet (2023a). *KU086: Teatrid. Aasta, Kategooria ning Näitaja*. Vaadatud 18.04.2025

https://andmed.stat.ee/et/stat/sotsiaalelu__kultuur__teater/KU086/table/tableViewLayout2

Zheng, W. (2017). Exploring Newmark's Communicative Translation and Text Typology. *Advances in Social Science, Education and Humanities Research, volume 185*, doi: 10.2991/ssehr-17.2018.137

Teater Vanemuine (2024). *Vanemuine*. Vaadatud 30.09.2024
<https://www.vanemuine.ee/>

Teater Vanemuine (2025). *Tiitrid*. Vaadatud 18.04.2025
<https://vanemuine.ee/info/ligipaasetavus/tiitrid/>

Teater Vanemuine. (2025a). *Vanemuine*. Vaadatud 24.03.2025 <https://vanemuine.ee/>

Teater Vanemuine. (2025b). *Vanemuine*. Vaadatud 24.03.2025 <https://vanemuine.ee/en/>

Teatri Vanemuine põhimäärus (2006). RTL, 23.08.2006, 4. Vaadatud 30.09.2024
<https://www.riigiteataja.ee/akt/101112012018?leiaKehtiv>

Võõrsõnade leksikon (2012). Vaadatud 01.04.2025 <https://arhiiv.eki.ee/dict/vsl/index.cgi>

Summary

Vanemuine Theatre is the first native-language, three-genre theatre in Estonia, founded in 1870. Its repertoire includes dramatic, musical, and dance productions. The aim of the master's thesis was to identify the main differences between the language versions of the Vanemuine Theatre's website and to analyze the main problems in translating the texts on the website. To achieve this aim, the following research questions were formulated: what are the main differences between the language versions of the website, and does the analysis of the translated content suggest improvements in line with the theatre's own policies; what patterns emerge in the analysis of the website texts in relation to the choice of information to be translated; what are the website additions, whether the theatre has a specific process for updating translations. The theoretical framework of the thesis discusses the introduction of theatres, the nature of Vanemuine Theatre, text types, and various translation techniques applied in translating texts.

The analysis of the Vanemuine Theatre's website focuses on both the Estonian and English versions, which feature informative, operative, and audiovisual text types. The main differences between the language versions emerged from the analysis of different headings. Compared to the Estonian site, the following headings were missing from the English website: the theatre's statutes, information about the theatre buildings, production archive, Vanemuine Foundation, media section, youth work, and costume rental. For foreign visitors, the website contained all the necessary information about performance times, the repertoire, ticket purchases, and everything related to this.

The descriptive texts of the productions were evaluated in terms of content accuracy, stylistic consistency, naturalness, and overall structure. These descriptions were also analyzed in relation to the translation techniques used. The analysis revealed the main patterns in the selection of content for translation—specifically, the loss of metaphorical and poetic elements, resulting in translations that are predominantly informative in tone. In addition, the texts of the dramas analyzed caught the eye of omitting information from the translation or excessively paraphrasing, which led to a result that the original content has not been conveyed in the translation.

The website is regularly updated with performance schedules and cast member CVs. Each spring, the descriptions of the productions for the following season are added, and the homepage highlights the newest premiere of each production. The Vanemuine Theatres website appears to emphasize communication over native-speaker translation quality.

Based on the analysis, suggestions were made to Vanemuine Theatre for improving the linguistic quality of its website. These include preserving poetic and metaphorical elements in translation, creating the editing process, and assigning permanent translators. Such measures would help maintain translation quality and ensure consistency in the information presented on the website.

Lisad

Lisa 1

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Margot Nigol,

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose

„Veebilehe tõlkeanalüüs teater Vanemuine näitel“

mille juhendaja on Marri Amon,

reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada Tartu Ülikooli digitaalarhiivi kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Margot Nigol
14.05.2025

Lisa 2
Lõputöö autori kinnitus

Olen lõputöö kirjutanud iseseisvalt. Kõigile töös kasutatud teiste autorite töödele, põhimõttelisele seisukohtadele ning muudest allikatest pärinevatele andmetele on viidatud.

Autor: Margot Nigol
14.05.2025